

Förordningsmotiv

Förordning om gruppundantag enligt 17 §
konkurrenslagen (1993:20) för vertikala
avtal inom motorfordonssektorn

Fm
2002:2

Förordning (2002:871)
om gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen (1993:20)
för vertikala avtal inom motorfordonssektorn;

utfärdad den 28 november 2002.

Regeringen föreskriver¹ följande.

1 § Denna förordning tillämpas på vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, reservdelar för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

Av 3 § konkurrenslagen (1993:20) följer att vad som i den lagen sägs om avtal också skall tillämpas på beslut av en sammanslutning av företag och på samordnade förfaranden av företag.

2 § Under de villkor som föreskrivs i denna förordning gäller för avtal som avses i 1 § gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen (1993:20) från förbudet i 6 § samma lag.

Undantaget gäller i den mån som de vertikala avtal som avses i 1 § innehåller vertikala begränsningar.

¹ Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 28 november 2002 (Regeringens förordningsmotiv 2002:2).

3 § I fråga om avtalen tillämpas vad som anges i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn² på motsvarande sätt, med undantag av artiklarna 2.1, 6 och 7 samt 10–12. Dock skall i artikel 1.1 d ”artikel 81.1 i fördraget” och i artikel 2.2 a ”artikel 81” ersättas med ”6 § konkurrenslagen (1993:20)” samt i artikel 1.1 e ”den gemensamma marknaden” ersättas med ”Sverige”. Vidare skall hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2003 och gäller till utgången av maj 2010.

2. Artikel 5.2 b i kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn skall tillämpas på motsvarande sätt från och med den 1 oktober 2005.

3. Intill utgången av september 2003 skall förordningen (1996:65) om gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen (1993:20) för försäljnings- och serviceavtal för motorfordon, som gäller till utgången av 2002, fortfarande tillämpas på avtal som gäller vid ikraftträdandet av denna förordning, om avtalen inte uppfyller villkoren i den här förordningen men villkoren i den äldre förordningen.

På regeringens vägnar

ULRICA MESSING

Margareta Gårdmark Nylén
(Näringsdepartementet)

² EGT L 203, 1.8.2002, s. 30 (Celex 32002R1400).

Förordningens anknytning till EG:s konkurrensrätt

De svenska konkurrensreglerna för företag är uppbyggda i nära anslutning till EG:s konkurrensrätt. Den aktuella förordningen om gruppundantag för vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn har också en direkt EG-rättslig motsvarighet.

EG:s regelverk på konkurrensområdet står under en omvandling som påkallar en översyn även av de svenska reglerna. För att ge en bild av utvecklingen redovisas inledningsvis i översikt uppbyggnaden av och förändringarna inom EG:s konkurrensrätt. Vidare anges de svenska förhållandena och de anpassningar av vårt konkurrensrättsliga regelverk som nu är påkallade.

EG-rättens konkurrensregler för företag

De grundläggande förbuden

De grundläggande konkurrensreglerna för företagen finns i EG-fördragets artiklar 81 och 82 samt i rådets förordning (EEG) nr 4064/89 av den 21 december 1989 om kontroll av företagskoncentrationer³. I artikel 81 förbjuds vissa former av konkurrensbegränsande samarbete mellan företag. Artikel 82 förbjuder missbruk av dominerande ställning. Koncentrationsförordningen styr kontrollen av företagsförvärv, fusioner och andra koncentrationer.

Rådet har bemyndigat kommissionen att meddela undantag i enskilda fall från förbudet i artikel 81. Vidare har rådet givit kommissionen behörighet att meddela s.k. gruppundantagsförordningar. Genom sådana förordningar undantas vissa typer av avtal från tillämpningen av förbudet i artikel 81. Det gäller avtal som till sin karaktär kan strida mot

³ EGT L 395, 30.12.1989, s. 1 (Celex 31989R4064).

bestämmelserna i artikel 81.1 men som allmänt sett uppfyller kraven för undantag enligt artikel 81.3.

En serie av gruppundantagsförordningar har utfärdats av kommissionen. Fram till den 1 juni 2000 fanns sådana för bl.a. vart och ett av följande områden: ensamåterförsäljaravtal, exklusiva inköpsavtal, franchiseavtal, avtal om forskning och utveckling, specialiseringsavtal, försäljnings- och serviceavtal för motorfordon, avtal om tekniköverföring och vissa avtal, beslut och samordnade förfaranden inom försäkringssektorn.

Den senare utvecklingen i stort inom EU

Under senare år har kommissionen lagt ned ett betydande arbete på att förenkla, effektivisera och modernisera sitt konkurrensrättsliga regelverk. En strävan inom EU, vilken påverkar utformningen av det svenska regelverket, är att undvika gruppundantag och riktlinjer som är bransch- eller sektorsspecifika, som tar sikte på distributionsformer eller som gäller en specifik avtalstyp⁴. I detta arbete har i stället fokus satts mer på avtalens ekonomiska effekter på marknaden än på legala bedömningar. Vidare utformas reglerna i generell form. En grundläggande skillnad görs därvid mellan vertikala respektive horisontella konkurrensbegränsningar. De förra rör avtal som träffas mellan parter som är verksamma i olika led i produktions- eller distributionskedjan. Som exempel kan tas avtal mellan en tillverkare och en grossist eller mellan en grossist och en detaljist. Horisontella betecknas de avtal som träffas mellan konkurrerande företag i samma led, t.ex. mellan tillverkare eller mellan grossister. De horisontella avtalen bedöms i allmänhet strängare än de vertikala, eftersom de förra ofta ingås mellan konkurrenter.

Ett viktigt inslag i kommissionens förändringsarbete är att förbättra resursanvändningen och effektiviteten i fråga om att upprätthålla konkurrensreglernas genomslagskraft. I en vitbok våren 1999 föreslog kommissionen grundläggande förändringar

⁴ Som framgår av det följande har dock ett särskilt branschspecifikt gruppundantag även fortsättningsvis ansetts erforderligt inom motorfordonssektorn.

i tillämpningen av EG:s förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag, den s.k. moderniseringen av EG:s konkurrensregler för företag. Enligt förslaget avskaffas kommissionens ensamrätt att bevilja individuella undantag från förbudet i artikel 81.1. Företagen skall inte längre anmäla sina avtal för att få sådana undantag. Artikel 81.3 skall i stället med oförändrat materiellt innehåll omvandlas till ett ständigt gällande, generellt undantag – ett s.k. legalundantag. En omfattande decentralisering är tänkt av tillämpningen av förbudsreglerna, så att nationella organ själva fattar beslut på grundval av artiklarna 81 och 82, och därvid prövar om konkurrensen skadas eller inte.

Kommissionen fattade den 27 september 2000 beslut om ett förslag till rådet med denna inriktning. Efter att i två års tid ha berett förslaget i en rådsarbetsgrupp för konkurrens beslutade rådet den 26 november 2002 att anta den nya förordningen om genomförandet av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget och om ändring i förordningarna (EEG) nr 1017/68, (EEG) nr 2988/74, (EEG) nr 4056/86 och (EEG) nr 3975/87 (nya tillämpningsförfordningen). Förfordningen skall tillämpas från och med den 1 maj 2004.

Vertikala avtal

Den 22 december 1999 antog kommissionen ett nytt gruppundantag för vertikala avtal och samordnade förfaranden⁵. Det nya gruppundantaget ersatte från och med den 1 juni 2000 de tre gruppundantagen för ensamåterförsäljaravtal, exklusiva inköpsavtal och franschiseavtal. Vidare har kommissionen utfärdat ett tillkännagivande med riktlinjer om vertikala begränsningar⁶.

⁵ Kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden, EGT L 336, 29.12.1999, s. 21 (Celex 31999R2790).

⁶ EGT C 291, 13.10.2000, s. 1 (Celex 32000Y1013/01/).

Det vertikala gruppundantaget har en mer generell ekonomisk grund och en förenklad struktur jämfört med de tre tidigare gällande gruppundantagen. I gruppundantaget förklaras artikel 81.1 under de närmare angivna förutsättningarna inte tillämplig på avtal eller samordnade förfaranden som ingås mellan två eller flera företag som, inom ramen för avtalet, är verksamma i olika led i produktions- eller distributionskedjan, och som avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av vissa varor eller tjänster (vertikala avtal).

Horisontella förfaranden

Kommissionen har lagt ned ett betydande arbete också när det gäller nya gruppundantag och riktlinjer i fråga om horisontella samarbetsavtal. Typiska horisontella avtal, dvs. samarbetsformer mellan företag i samma distributionsled, som har övervägande positiva effekter är t.ex. avtal mellan företag om forskning och utveckling samt specialiseringsavtal. Tidigare gruppundantag för dessa två avtalstyper har ersatts med nya som trädde i kraft den 1 januari 2001⁷. Eftersom horisontellt samarbete, särskilt om priser, generellt sett har en mer konkurrensbegränsande effekt än vertikal samverkan, har utvecklingen här inte lett till något generellt gruppundantag. I stället har kommissionen i riktlinjeform angett i vilka fall ingripanden inte kommer att ske mot ett sådant samarbete⁸.

⁷ Kommissionens förordning (EG) nr 2658/2000 av den 29 november 2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av specialiseringsavtal, EGT L 304, 5.12.2000, s. 3 (Celex 3200R2658), samt förordning (EG) nr 2659/2000 av den 29 november 2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av avtal om forskning och utveckling, EGT L 304, 5.12.2000, s. 7 (Celex 3200R2659).

⁸ Riktlinjer för tillämpningen av artikel 81 i EG-fördraget på horisontella samarbetsavtal, EGT C 3, 6.1.2001, s. 2 (Celex 32001Y0106/01/).

Svenska förhållanden

Den svenska konkurrenslagstiftningen har som berörts utformats med EG:s konkurrensregler som nära förebild. Konkurrensbegränsade avtal mellan företag är liksom enligt EG-reglerna i princip förbjudna enligt 6 § konkurrenslagen (1993:20). Från detta förbud kan undantag meddelas i enskilda fall efter ansökan till Konkurrensverket. Förutsättningarna för undantag motsvarar EG:s och är enligt 8 § konkurrenslagen att avtalet

1. bidrar till att förbättra produktionen eller distributionen eller till att främja tekniskt eller ekonomiskt framåtskridande,
2. tillförsäkrar konsumenterna en skälig andel av den vinst som därigenom uppnås,
3. bara ålägger de berörda företagen begränsningar som är nödvändiga för att uppnå målet i 1 och
4. inte ger de berörda företagen möjlighet att sätta konkurrensen ur spel för en väsentlig del av nyttigheterna i fråga.

Undantag från förbudet i 6 § gäller enligt 17 § konkurrenslagen också för sådana grupper av avtal som uppfyller förutsättningarna i 8 § (gruppundantag). Sådana grupper av avtal anges i föreskrifter som meddelas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

I samband med att konkurrenslagen trädde i kraft den 1 juli 1993 beslutade regeringen förordningar om gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen för bl.a. exklusiva inköpsavtal, ensamåterförsäljaravtal, försäljnings- och serviceavtal för motorfordon, avtal om forskning och utveckling, specialiseringsavtal, patentlicensavtal, know-howlicensavtal och franchiseavtal. Dessa gruppundantag byggdes upp i nära anslutning till EG:s motsvarande regler.

De tre svenska gruppundantagen för exklusiva inköpsavtal, ensamåterförsäljaravtal och franchiseavtal motsvarade de förut nämnda tre kommissionsförordningar som ersatts av EG:s vertikalförordning. Dessa svenska regler upphörde att gälla vid utgången av 2000. De ersattes då av förordningen (2000:1193)

om gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen (1993:20) för vertikala avtal.

Förordningen (1996:65) om gruppundantag enligt 17 § konkurrenslagen (1993:20) för försäljnings- och serviceavtal för motorfordon har som förebild vad som angavs i kommissionens förordning (EG) nr 1475/95 av den 28 juni 1995 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 (numera artikel 81.3) på vissa grupper försäljnings- och serviceavtal för motorfordon⁹. Nämda förordning har ersatts av en ny, kommissionens förordning (EG) nr 1400/2002 av den 31 juli 2002 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn¹⁰. Den svenska förordningen innebär att gruppundantag gäller för försäljnings- och serviceavtal för motorfordon under de villkor som föreskrivs i förordningen. I fråga om dessa avtal tillämpas vad som tidigare gällde enligt kommissionens gruppundantag huvudsakligen på motsvarande sätt. Undantaget medger bl.a. återförsäljaravtal som innehåller bestämmelser om ensamåterförsäljning och selektiv distribution.

Av undantaget framgår bl.a. att återförsäljaren kan åläggas skyldigheter att inte ändra avtalsvarorna, att inte tillverka konkurrerande varor och att inte sälja andra leverantörers nya motorfordon. Vidare kan skyldighet åläggas återförsäljaren att tillse att tredje man inte får otillbörlig nytta av leverantörernas investeringar i en gemensam verkstad och att inte sälja eller använda konkurrerande reservdelar av lägre kvalitet. Undantaget skall bl.a. inte gälla om båda parterna är motorfordonstillverkare.

Gruppundantaget anger också att en återförsäljare under vissa förutsättningar har rätt att sälja mer än ett bilmärke. Särskilda krav kan då ställas på återförsäljaren bl.a. när det gäller lokal, ledning och juridisk form för verksamheten.

I såväl kommissionens nuvarande regler som i de svenska om försäljnings- och serviceavtal för motorfordon saknas marknadsandelsgränser för förordningens tillämplighet.

⁹ EGT L 145, 28.6.1995, s. 25 (Celex 31995R1475).

¹⁰ EGT L 203, 1.8.2002, s. 30 (Celex 32002R1400).

Närmare om kommissionens gruppundantagsförordning för vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn

Gruppundantagsförordningen är fogad som bilaga till dessa förordningsmotiv. Till vägledning för tolkningen av det nya gruppundantaget har kommissionen låtit publicera en broschyr för handledning och information vid tillämpningen av den nya EG-förordningen¹¹. Huvuddragen i förordningen beskrivs i det följande. I övrigt hänvisas till bilagan.

I ingressen anges bl.a. följande.

Förvärvade erfarenheter gör det möjligt att definiera grupper av vertikala avtal inom motorfordonssektorn som normalt kan anses uppfylla de villkor som anges i artikel 81.3. Dessa erfarenheter leder till slutsatsen att det inom denna sektor krävs strängare regler än de som anges i den tidigare nämnda kommissionens förordning nr 2790/1999 om vertikala avtal. Dessa strängare regler anges omfatta vertikala avtal för inköp eller försäljning av nya motorfordon, vertikala avtal för inköp eller försäljning av reparations- och underhållstjänster för sådana fordon, om dessa ingås mellan icke konkurrerande företag, mellan vissa konkurrenter eller vissa sammanslutningar av detaljister eller reparatörer. Detta omfattar vertikala avtal som ingåtts mellan en återförsäljare som bedriver verksamhet på detaljhandelsnivå eller en auktoriserad reparatör och en (under)återförsäljare reparatör. Vidare anges att förordningen bör gälla dessa vertikala avtal också när de innehåller kompletterande bestämmelser om överlåtelse eller användning av immateriella rättigheter.

Vidare framhålls i ingressen att vertikala avtal inom den definierade gruppen kan öka den ekonomiska effektiviteten inom en produktions- eller distributionskedja genom att möjliggöra en bättre samordning mellan de deltagande företagen. De kan särskilt leda till att parternas transaktions- och distributionskostnader sänks och till att deras investerings-

¹¹ Dokumentet återfinns på hemsidan för Europeiska gemenskapernas kommission i länken:
http://europa.eu.int/comm/competition/car_sector.

och försäljningsnivåer optimeras. Sannolikheten för att sådana effektivitetsfrämjande effekter uppväger de konkurrenshämmande effekter som kan uppstå till följd av begränsningar i vertikala avtal beror på de berörda företagens marknadsinflytande och därför på i vilken utsträckning dessa företag möts av konkurrens.

I ingressen motiveras på den grunden marknadsandelsgränser. Tröskelvärdena bör variera enligt kännetecknen för olika typer av vertikala avtal. Under dessa tröskelvärden kan det enligt ingressen antas att de fördelar som garanteras för vertikala avtal uppväger deras begränsande effekter. Sådana fördelar kan dock förväntas vid kvalitativ selektiv distribution, oberoende av marknadsandel.

Gruppundantaget bör dessutom förenas med vissa särskilt angivna villkor rörande uppsägning av avtal, överlåtelse av rättigheter och skyldigheter enligt avtalet samt tvistlösning.

Oberoende av de berörda företagens marknadsandelar omfattar inte förordningen vertikala avtal som innehåller vissa typer av särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar som i allmänhet begränsar konkurrensen även vid låga marknadsandelar och som inte är nödvändiga för att uppnå de nämnda positiva effekterna. Detta gäller särskilt begränsningar såsom lägsta pris, fasta återförsäljningspriser och, med vissa undantag, begränsningar av det område inom vilket eller till vilka kunder en återförsäljare eller reparatör får sälja tjänster som omfattas av avtalet.

I ingressen motiveras därefter varför gruppundantaget inte bör omfatta vertikala avtal som innehåller andra särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar.

För att säkerställa tillträde till och förebygga samverkan på de relevanta marknaderna och ge återförsäljarna möjlighet att sälja fordonsmärken från två eller flera tillverkare som inte är anknutna företag, har undantaget förenats med vissa specifika villkor. Därför bör, enligt ingressen, undantaget inte gälla för konkurrensklausuler.

För att säkerställa att reparatörer ges möjlighet att utföra reparationer eller underhåll på alla motorfordon, bör undantaget inte omfatta skyldigheter som begränsar

motorfordonsreparatörers möjligheter att tillhandahålla reparations- eller underhållstjänster för fordonsmärken från konkurrerande reparatörer.

Dessutom krävs särskilda villkor för att från tillämpningsområdet för undantaget utesluta vissa begränsningar som ibland ålagts i samband med ett selektivt distributionssystem. Ytterligare villkor krävs för att främja konkurrens inom varumärken och marknadsintegration på den gemensamma marknaden, för att skapa möjligheter för de återförsäljare och auktoriserade reparatörer som önskar ta till vara möjligheter till affärsverksamhet utanför sina etableringsställen och för att skapa förutsättningar som möjliggör en utveckling av återförsäljare av fler fordonsmärken.

I artikel 1 definieras en rad begrepp, bl.a. konkurrensklausul. Därmed avses varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster som konkurrerar med de varor eller tjänster som omfattas av avtalet, eller varje direkt eller indirekt skyldighet för köparen att av leverantören eller från något annat företag som leverantören utsett, göra mer än 30 % av sina totala inköp av de varor som omfattas av avtalet, motsvarande varor eller tjänster och av varor eller tjänster som på den relevanta marknaden är utbytbara med dessa, beräknat på grundval av värdet av köparens inköp under det föregående kalenderåret. En skyldighet för återförsäljaren att sälja motorfordon från andra leverantörer i separata områden av utställningslokalen för att undvika förväxling mellan fordonsmärkena utgör ingen konkurrensklausul enligt förordningen. En skyldighet för återförsäljaren att ha särskild försäljningspersonal utgör en konkurrensklausul enligt förordningen, om inte återförsäljaren beslutar att ha särskild försäljningspersonal för olika fordonsmärken och leverantören betalar samtliga extra kostnader detta innebär.

Enligt artikel 2.1 är, om något annat inte följer av förordningen, bestämmelserna i artikel 81.1 inte tillämpliga på vertikala avtal, om de avser villkoren för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av nya motorfordon, reservdelar

för motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för motorfordon.

Av artikel 2.2 a följer att undantaget i punkt 1 skall tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan en sammanslutning av företag och dess medlemmar, eller mellan en sådan sammanslutning och dess leverantörer, endast om alla medlemmar är återförsäljare av motorfordon eller reservdelar för motorfordon eller reparatörer, och om ingen enskild medlem i sammanslutningen tillsammans med dess anknutna företag, har en sammanlagd årsomsättning som överstiger 50 miljoner euro.

Av artikel 2.2 b följer en särskild reglering rörande överlåtelse till köparen m.m. av immateriella rättigheter. Artikel 2.3 anger att undantaget inte skall tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan konkurrerande företag utom i vissa fall och under särskilda förutsättningar.

De förut nämnda marknadsandelsgränserna preciseras i artikel 3. Om något annat inte följer av punkterna 2, 3, 4, 5, 6 och 7 i nämnda artikel skall undantaget tillämpas under förutsättning att leverantörens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknad på vilken denne säljer nya motorfordon eller reservdelar till motorfordon eller tillhandahåller reparations- och underhållstjänster. För att undantaget skall tillämpas skall dock tröskelvärdet för marknadsandelar vara 40 % för avtal om inrättande av kvantitativa selektiva distributionssystem för försäljning av nya motorfordon. Dessa tröskelvärden skall dock inte tillämpas på avtal om inrättande av kvalitativa selektiva distributionssystem.

I punkten 2 i artikel 3 föreskrivs att i fråga om vertikala avtal som innehåller exklusiva leveransskyldigheter undantaget skall tillämpas under förutsättning att köparens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknad på vilken denne köper de varor eller tjänster som omfattas av avtalet.

Av artikel 3.3 följer att undantaget skall gälla på villkor att det i det vertikala avtal som ingås med en återförsäljare eller en reparatör anges att leverantören samtycker till att överföra de rättigheter och skyldigheter som följer av det vertikala avtalet till en annan återförsäljare eller reparatör inom

distributionssystemet och som den tidigare återförsäljaren eller reparatören valt.

Undantaget skall enligt punkt 4 i artikel 3 gälla på villkor att det i det vertikala avtal som ingås med en återförsäljare eller en reparatör anges att en leverantör som önskar tillkännage en uppsägning av ett avtal skall göra detta skriftligt och närmare ange skälen för uppsägningen.

Enligt punkt 5 samma artikel skall undantaget gälla på villkor att det i det vertikala avtal som leverantören av nya motorfordon ingår med en återförsäljare eller reparatör anges att avtalet ingås för en period av minst fem år eller på obestämd tid.

I punkten 6 artikel 3 stadgas att undantaget skall gälla på villkor att det vertikala avtalet ger varje part rätt att hänskjuta tvister om uppfyllandet av deras avtalsenliga skyldigheter till oberoende experter eller skiljedomare.

Slutligen anges i punkt 7 samma artikel hur den marknadsandel som innehas av på visst sätt anknutna företag, definierade i artikel 1, skall fördelas för de ändamål som avses i artikel 3.

I artikel 4.1 anges att undantaget inte skall tillämpas på vertikala avtal som direkt eller indirekt, ensamt eller i förening med andra faktorer som parterna kontrollerar, har uppräknade syften. Denna s.k. svarta lista innehåller en rad begränsningar som inte får förekomma. Av de begränsningar som anges behandlar artikel 4.1 a–e begränsningar avseende försäljning av nya motorfordon, reparations- och underhållstjänster eller reservdelar, artikel 4.1 f–g begränsningar som bara avser försäljning av nya motorfordon och artikel 4.1 h–l begränsningar som bara avser försäljning av reparations- och underhållstjänster och reservdelar.

Vidare anges i artikel 4.2 att undantaget inte skall gälla om leverantören av motorfordon vägrar att ge oberoende operatörer tillgång till teknisk information, felsökningsutrustning och annan utrustning, verktyg, inklusive all relevant programvara eller utbildning eller vid genomförandet av åtgärder för att skydda miljön.

Effekten av att en eller flera sådana begränsningar som anges i artikel 4 föreligger är att gruppundantaget upphör att gälla för avtalet i dess helhet, och således inte endast för det förbjudna inslaget.

Också artikel 5 innehåller inslag som inte är tillåtna. I dessa fall upphör dock undantaget att gälla endast för detta inslag och inte för avtalet i dess helhet. Artikel 5.1 behandlar försäljning av nya motorfordon, reparations- och underhållstjänster eller reservdelar. Bland annat anges att varje direkt eller indirekt konkurrensklausul definierad på sätt som angavs i det föregående är otillåten. Artikel 5.2 tar upp otillåtna inslag avseende försäljning av nya motorfordon och artikel 5.3 otillåtna inslag i fråga om reparations- och underhållstjänster eller försäljning av reservdelar.

Artikel 6.1 innehåller föreskrifter rörande rätt för kommissionen att förklara att gruppundantagsförordningen inte skall tillämpas i ett visst fall där avtalet har vissa verkningar som är oförenliga med villkoren i artikel 81.3. Motsvarande rätt tillkommer enligt artikel 6.2 under vissa ytterligare förutsättningar den berörda myndigheten i en medlemsstat.

I artikel 7 finns en specialregel för situationen att parallella nät av liknande begränsningar omfattar mer än 50 % av en relevant marknad. Kommissionen kan då på närmare angiven grund genom förordning förklara att gruppundantagsförordningen inte skall tillämpas på vertikala avtal som innehåller särskilda begränsningar avseende den marknaden.

Om beräkningsgrunder för marknadsandel föreskrivs i artikel 8, som även innehåller specialregler för situationen med visst mindre överskridande av tröskelvärde. Motsvarande föreskrifter med avseende på beräkningen av årsomsättningen finns i artikel 9.

I artikel 10 föreskrivs att förbudet i artikel 81.1 inte skall tillämpas under perioden från och med den 1 oktober 2002 till och med den 30 september 2003 i fråga om avtal som redan gäller den 30 september 2002 och som inte uppfyller villkoren för undantag enligt den här förordningen men som uppfyller

villkoren i kommissionens förordning (EG) nr 1475/95, som nämnts tidigare.

Kommissionen skall enligt artikel 11 regelbundet övervaka hur förordningen verkar och utarbeta en rapport om förordningen senast den 31 maj 2008 med särskild hänsyn till villkoren i artikel 81.3.

I den avslutande artikeln anges att gruppundantagsförordningen träder i kraft den 1 oktober 2002. Artikel 5.2 b, förbudet mot s.k. lokaliseringsklausuler, vilka beskrivs närmare i det följande, skall dock tillämpas från och med den 1 oktober 2005. Vidare anges att förordningen skall upphöra att gälla den 31 maj 2010.

Nya svenska regler om gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn

Gruppundantag behövs

Regeringen bedömer att det liksom tidigare behövs ett gruppundantag i enlighet med 8 § konkurrenslagen för sådana vertikala avtal inom motorfordonssektorn som har övervägande positiva effekter.

Den rättstekniska utformningen av EG-reglerna

Det nämnda området regleras i dag med ett särskilt svenskt gruppundantag i enlighet med motsvarande EG-förordning, kommissionens förordning (EG) nr 1475/95. Denna EG-förordning har nu ersatts av den förut nämnda nya EG-förordningen om vertikala avtal inom motorfordonssektorn.

Kommissionens nya förordning för vertikala avtal inom motorfordonssektorn grundas på kommissionens nya strategi för bedömning av vertikala begränsningar som fastställs i den nyligen antagna gruppundantagsförordningen för vertikala begränsningar och i tillkännagivandet från kommissionen om riktlinjer om vertikala begränsningar. Gruppundantagsförordningen grundas därför på ett mer

ekonomiskt synsätt och på att det åligger de ekonomiska operatörerna (tillverkarna, återförsäljarna) att organisera försäljningen för sina egna behov.

Gruppundantagsförordningen är mindre normativ än förordning (EG) nr 1475/95. I motsats till förordning (EG) nr 1475/95, som föreskriver en kombination av selektiv och exklusiv distribution, föreskrivs i den nya förordningen inte bara en enda distributionsmodell.

Genom den nya EG-förordningen undantas konkurrensbegränsande avtal upp till vissa trösklar för marknadsandelar.

I linje med kommissionens nya strategi för gruppundantagsförordningar¹² förtydligas genom en förteckning i förslaget till gruppundantagsförordning de villkor och särskilt allvarliga begränsningar som inte är tillåtna. I det nya gruppundantaget preciseras uttryckligen alla förfaranden som är förbjudna. Därför anges inte, i motsats till förordning (EG) nr 1475/95, den praxis som är tillåten.

Utgångspunkten för valet av en svensk modell

Frågan är om det nu gällande gruppundantaget för försäljnings- och serviceavtal för motorfordon på motsvarande sätt som i EU bör ersättas av ett nytt gruppundantag efter förebild av det nya EG-gruppundantaget. Detta är naturligt av flera skäl. Till en början får framhållas tre betydelsefulla faktorer.

För det första får det mer generella ekonomiska synsättet och den förenklade strukturen hos det nya gruppundantaget som kommissionen utfärdat för vertikala avtal inom motorfordonssektorn anses väl överensstämja med det svenska synsättet i stort.

¹² Kommissionens förordning (EG) nr 2790/99, kommissionens förordning (EG) 1658/2000 av den 29 november 2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av specialiseringsavtal (EGT L 304, 5.12.2000, s. 3), kommissionens förordning (EG) nr 2659/2000 av den 29 november 2000 om tillämpning av artikel 81.3 i fördraget på grupper av avtal om forskning och utveckling (EGT L 304, 5.12.2000, 5.12.2000, s. 7).

För det andra utgör nyordningen en viktig regelreforming inom konkurrenspolitiken. Reglerna blir enklare och förbudsområdet minskar. Detta är till fördel särskilt för de små företagens arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga och villkor i övrigt. Vidare får reformen bedömas på sikt komma att leda till vinster för såväl samhällsekonomin som för enskilda konsumenter.

För det tredje måste till stöd för den nämnda utgångspunkten pekas på att vikten av rättslikhet mellan det gemenskapsrättsliga regelverket och det svenska har understrukits i flera lagstiftningssammanhang (se prop. 1992/93:56, s. 19 och prop. 1998/99:144, s. 43 f.) Detta möjliggör för företag och andra aktörer att arbeta med samma regler i sak, oavsett om det är EG-rätten eller svensk rätt som är tillämplig. En likhet av sådant slag är givetvis av stor betydelse även i detta sammanhang. Mot bakgrund av de förändringar som nu har skett inom den europeiska gemenskapen i fråga om vertikala avtal inom motorfordonssektorn är det således naturligt att de svenska reglerna på området omprövas, inte minst med tanke på att nuvarande regler utformats med kommissionens tidigare regler som förebild.

Därför anser regeringen att det finns starka skäl för att nu införa ett nytt svenskt gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn med kommissionens gruppundantag som förebild. Den svenska förordningen med gruppundantag för försäljnings- och serviceavtal för motorfordon, vars giltighetstid löper ut den 1 januari 2003, bör inte förlängas i sin nuvarande form. I stället bör den ersättas med ett nytt gruppundantag.

De tre nämnda faktorerna talar naturligtvis med styrka för att det nya gruppundantaget för vertikala avtal inom motorfordonssektorn i princip också bör ha motsvarande materiella innebörd som EG-reglerna. Sakliga förändringar måste enligt regeringens mening ske med återhållsamhet, för att inte nämnda värden helt eller delvis skall gå förlorade. Av detta följer att kommissionsförordningen med gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn bör utgöra förebild för svenska bestämmelser som ger regler på motsvarande sätt. Avsteg som kan vara påkallade från denna grundmodell får i

förekommande fall diskuteras för sig. Detta är utgångspunkten för den fortsatta framställningen.

Hur förändras rättsläget i Sverige om EG-modellen väljs för vertikal avtal inom motorfordonssektorn?

Det nuvarande svenska gruppundantaget för försäljnings- och serviceavtal för motorfordon utgör i materiellt hänseende i princip en kopia av EG:s förordning på detta område. I det följande beskrivs de förändringar av rättsläget som skett inom EU på detta område eftersom dessa förändringar också kommer att ske i Sverige om EG-modellen väljs för vertikala avtal inom motorfordonssektorn.

Som anförts tidigare föreskrivs i den nya förordningen inte bara en enda distributionsmodell, i motsats till förordning (EG) nr 1475/95, som föreskriver en kombination av selektiv och exklusiv distribution. Fordonstillverkare måste i det nya systemet välja antingen ett exklusivt eller ett selektivt distributionssystem. Vid exklusiv distribution har återförsäljaren som godkänts av tillverkaren tilldelats ett försäljningsområde. Vid selektiv distribution väljs också återförsäljaren ut enligt ett antal kriterier men tilldelas inte ett försäljningsområde. Artikel 3.1 och 3.2 innehåller de marknadsandelsgränser som ställs upp i förordningen för de olika systemen.

Återförsäljare i ett exklusivt system får bedriva aktiv försäljning till oberoende operatörer inom sitt exklusiva område och på begäran leverera till slutkunder och alla typer av återförsäljare utanför sitt område (passiv försäljning).

Återförsäljarna i ett selektivt distributionssystem får bedriva aktiv försäljning inom det selektiva systemet. Återförsäljare i selektiva distributionssystem tillåts även att bedriva passiv försäljning till slutanvändare eller icke auktoriserade återförsäljare lokaliserade på marknader där exklusiva områden har tilldelats. I ett selektivt system får dock återförsäljaren förbjudas sälja till aktörer som inte är medlemmar i det officiella nätverk som tillverkaren inrättat.

Enligt förordning (EG) 1475/95 kan vissa villkor uppställas för den återförsäljare som vill sälja nya motorfordon som erbjuds av andra än tillverkaren (dvs. konkurrerande märken) bl.a. gällande separata lokaler, rättsligt separata enheter och separat ledning. Enligt den nya förordningen skall försäljning av flera märken kunna ske i en och samma försäljningsorganisation och i en gemensam utställningslokal. Tillverkaren kan bara kräva att deras motorfordon skall ställas upp i en märkesspecifik del av utställningslokalen. Det är dock möjligt att ha särskild försäljningspersonal för olika fordonsmärken om återförsäljaren beslutar om detta och leverantören betalar samtliga extra kostnader detta innebär.

Artikel 5.2 b innehåller ett förbud mot s.k. lokaliseringsklausuler för återförsäljare av personbilar eller lätta kommersiella fordon inom ett selektivt distributionssystem. Förbudet innebär att återförsäljaren inte får begränsas i sina möjligheter att etablera ytterligare försäljnings- eller leveransställen på andra platser inom den gemensamma marknaden där selektiv distribution tillämpas. Vidare klargörs i skälen (29) att leverantören får kräva att sådana ytterligare försäljnings- och leveransställen eller reparationsverkstäder skall uppfylla de relevanta kvalitativa kriterier som är tillämpliga på liknande avsättningsställen som är belägna inom samma geografiska område. I denna del bör anmärkas att den svenska språkversionen fått en i förhållande till andra språkversioner missvisande utformning. Denna bestämmelse om förbud mot s.k. lokaliseringsklausuler skall tillämpas först från den 1 oktober 2005, enligt artikel 12.2.

En annan förändring som sker genom den nya förordningen är att en tillverkare inte längre skall kunna villkora nybilsförsäljning med att återförsäljaren även skall tillhandahålla service. Återförsäljarna ges möjlighet att ingå underentreprenörsavtal för reparations- och underhållstjänster med auktoriserade reparatörer. Leverantören har dock möjlighet att kräva att återförsäljaren informerar kunden om reparatörens namn och adress samt hur långt det är till verkstaden ifråga.

De nya reglerna innebär att alla reparatörer som fyller fordonstillverkarens krav i ett kvalitativt selektivt nät skall

kunna bli auktoriserade. Även reparatörernas tillgång till reservdelar förändras. För att gruppundantaget skall tillämpas måste även leverantören av motorfordon ge oberoende operatörer tillgång till teknisk information, felsökningsutrustning, och annan utrustning, verktyg, inklusive all relevant programvara eller utbildning som krävs.

Regeringen bedömer det vara rimligt och påkallat att de nu beskrivna reglerna ges motsvarande tillämpning i den nya svenska förordningen om gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn.

Individuella undantag m.m.

För avtal som inte omfattas av det nya gruppundantaget för vertikala avtal inom motorfordonssektorn finns möjligheten att söka individuellt undantag enligt 8 § konkurrenslagen. De krav som uppställs i detta lagrum har redovisats i det föregående.

Det nu berörda har visst samband med vad som är själva räckvidden för förbudet i 6 § konkurrenslagen. Härvidlag måste uppmärksammas de principer om s.k. funktionsskydd som utvecklats i EG-rätten. Vissa begränsningar som ålagts medlemmarna i en sammanslutning av företag och som medför fördelar i form av modernisering, rationalisering, och effektivisering har av EG-domstolen ansetts kunna falla utanför det förbud som är intaget i artikel 81.1, när begränsningarna inte har gått utöver vad som var nödvändigt för att säkerställa att sammanslutningen fungerade tillfredsställande.

Ett nära samband med funktionsskyddet har frågan om möjligheten att göra s.k. kvalitativa bedömningar av den typ som 8 § konkurrenslagen representerar redan vid prövningen av spörsmålet huruvida förbudet i 6 § nämnda lag är tillämpligt eller inte. I den rättsvetenskapliga debatten har pekats på exempel hämtade ur EG-domstolens praxis utvisande att restriktioner som är nödvändiga och proportionella för ett avtals rätta funktion inte omfattas av förbudet, under förutsättning att avtalet som sådant är positivt för konkurrensen, något som ibland kallas kvalitativ märkbarhet.

Hithörande frågeställningar har bl.a. behandlats i Ds 1998:72 Små företag och konkurrenslagen, s. 235 ff.

De svenska konkurrensreglerna för företag är uppbyggda i nära anslutning till EG:s konkurrensrätt. Av betydelse i detta sammanhang är därför rådets, tidigare nämnda, beslut om en ny tillämpningsförfordning där kommissionens ensamrätt att bevilja individuella undantag avskaffas. Artikel 81.3 omvandlas i stället med oförändrat materiellt innehåll till ett ständigt gällande generellt undantag, s.k. legalundantag. En sådan ändring på EG-nivå kan komma att föranleda förändringar även i den svenska konkurrenslagen.

Förhållandet mellan EG-rätten och nationell rätt

För att EG:s regler om förbud mot konkurrensbegränsningar skall vara tillämpliga krävs att handeln mellan medlemsstaterna kan påverkas direkt eller indirekt. Det skall därvid vara möjligt att med tillräcklig grad av sannolikhet på basis av objektiva rättsliga eller faktiska omständigheter förutse att ett avtal har direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt inflytande på handelsmönstret för varor och tjänster mellan medlemsstaterna (det s.k. samhandelskriteriet).

När EG-rätten är tillämplig gäller grundläggande principer om EG-rättens rättsliga företräde och enhetliga tillämpning. Dessa principer innebär att den nationella rätten, som gäller parallellt med EG-rätten, inte får i det enskilda fallet tillämpas på ett sätt som strider mot den fulla och enhetliga tillämpningen av EG:s konkurrensregler. Sedan den 1 januari 2001 får Konkurrensverket tillämpa artikel 81 och 82 i EG-fördraget (SFS 2000:1023).

Aspekten tillämpning av nationella regler behandlas i den nya förordningen om tillämpning av artiklarna 81 och 82 i fördraget.

I motorfordonsbranschen förekommer inom hela den europeiska gemenskapen omfattande säljorganisationer för skilda bilmärken. Dessa organisationer bygger på standardavtal mellan leverantörerna och återförsäljarna. Detta innebär att marknaden täcks av vidsträckta nätverk med standardiserade

avtalsklausuler på ett annat sätt än vad som är vanligt i många andra branscher.

Den typiska situationen i fråga om motorfordon är att samhandeln är berörd, varför EG:s gruppundantag är direkt tillämpligt. Det kan dock inte uteslutas situationer där det kan finnas ett behov av att genom regler om gruppundantag undanta sådana vertikala avtal inom motorfordonssektorn som har övervägande positiva effekter från förbudet i 6 § konkurrenslagen.

En konsekvens av principen om EG-rättens företräde är, som nyss berörts, att svensk rätt inte kan hindra att EG-rätten tillämpas. Att ett svenskt gruppundantag från konkurrenslagens förbudsregler nu föreslås hindrar inte tillämpningen av förordning (EG) 1400/2002 i de fall då samhandeln är berörd och EG:s gruppundantag därför är direkt tillämpligt.

Den närmare tekniska utformningen av den svenska förordningen

När det som anges i kommissionens förordning skall ges motsvarande tillämpning är vissa tekniska justeringar påkallade. En sådan tillämpning bör inte ges i fråga om artikel 2.1 som innehåller det grundläggande gruppundantaget för vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn. I likhet med vad som skett i andra gruppundantagsförordningar på konkurrensrättens område bör detta undantag göras direkt i den svenska förordningen. Så sker i 1–3 §§. I 1 § andra stycket hänvisas vidare till att det av 3 § konkurrenslagen (1993:20) följer att vad som i den lagen sägs om avtal också skall tillämpas på beslut av en sammanslutning av företag, och på samordnade förfaranden av företag.

Inte heller artiklarna 6–7 bör ges en motsvarande tillämpning. Artikel 6.1 behandlar kommissionens rätt enligt en annan EG-förordning att i visst fall förklara att EG:s gruppundantagsförordning inte skall tillämpas. En liknande befogenhet har Konkurrensverket enligt den svenska konkurrenslagen (18 §). Artikel 6.2 anger motsvarande rätt för den behöriga myndigheten i en medlemsstat. Artikel 7 beskriver

den befogenhet som kommissionen har enligt en annan förordning att i en viss situation genom förordning förklara att gruppundantagsförordningen inte skall tillämpas på vissa vertikala avtal.

Slutligen saknas det också skäl att ge artiklarna 10–12 motsvarande tillämpning. Dessa innehåller särskilda övergångs- och ikraftträdandebestämmelser samt bestämmelser om övervakning och utvärderingsrapport. Vad som behövs i dessa avseenden bör få sin egen reglering i den svenska förordningen.

Därutöver behöver det göras vissa smärre justeringar i den text som skall ges motsvarande tillämpning. I den svenska förordningen föreskrivs att i artikel 1.1 d ”artikel 81.1 i fördraget” och i artikel 2.2 a ”artikel 81” skall ersättas med ”6 § konkurrenslagen (1993:20)” samt i artikel 1.1 e ”den gemensamma marknaden” ersättas med ”Sverige”. Vidare skall hänvisningar till undantaget avse 2 § i förening med 1 §. Dessa justeringar görs i 3 §.

Avtal som inte har märkbar effekt

Förbudet i 6 § konkurrenslagen omfattar endast avtal som hindrar, begränsar eller snedvrider konkurrensen på ett märkbart sätt. I prop. 1992/93:56 Ny konkurrenslagstiftning, s. 73, anges att samarbete mellan mindre eller medelstora företag där avtalsprodukterna, eller produkter som av konsumenterna uppfattas som likvärdiga och som tillverkas eller säljs av avtalsparterna, omfattar en mindre del av den relevanta marknaden – omkring tio procent – normalt torde sakna betydelse för konkurrensen. Är det fråga om mycket små företag – företag med en årsomsättning under tio miljoner kronor – som samarbetar torde marknadsandelen kunna vara något högre än tio procent utan att samarbetet faller under förbudet. Ingår däremot större företag i samarbetet torde det i allmänhet inte kunna hävdas att konkurrensen ej påverkas på ett märkbart sätt, även om avtalsprodukterna omfattar en mindre del av den relevanta marknaden. Det avgörande för om ett avtal etc. skall anses påverka konkurrensen på ett märkbart sätt är alltså storleken på de samarbetande företagen och

marknadsandelen för avtalsprodukterna, anför det ytterligare i propositionen.

Beträffande lagens tillämpningsområde har riksdagen uttalat (bet. 1992/93:NU17 s. 4) att den utgår från att den riktlinje för bedömning av samverkan mellan små företag som anges i propositionen tillämpas flexibelt.

Konkurrensverket har i sina allmänna råd (KKVFS 1999:1) om avtal av mindre betydelse (bagatellavtal) som inte omfattas av förbudet i 6 § konkurrenslagen (1993:20) närmare utvecklat hur begreppet ”på ett märkbart sätt” bör tolkas. Enligt de allmänna råden påverkas konkurrensen inte på ett märkbart sätt bl.a. om avtalsparterna och till dem anknutna företag har

a) en marknadsandel som inte överstiger 10 procent, om avtalet gäller mellan företag som är verksamma i samma tillverknings- eller försäljningsled, s.k. horisontella avtal, eller

b) en marknadsandel som inte överstiger 15 procent, om avtalet gäller mellan företag som är verksamma i olika tillverknings- eller försäljningsled, s.k. vertikala avtal.

Vidare anges i de allmänna råden att – om den totala årsomsättningen för envar avtalspart och till denne anknutna företag inte överstiger 30 miljoner kronor – Konkurrensverket anser att de tillsammans kan ha en marknadsandel om högst 15 procent utan att samarbetet omfattas av förbudet i 6 § konkurrenslagen.

Vissa reservationer och närmare preciseringar görs i de allmänna råden.

Det nu aktuella gruppundantaget, och de häri angivna förutsättningarna för undantag, medför givetvis inga inskränkningar i begreppet ”på ett märkbart sätt” i 6 § konkurrenslagen. Det är endast sådana vertikala avtal inom motorfordonssektorn som träffas av förbudet i 6 § som behöver undantag från förbudet, och som därvid för att omfattas av detta gruppundantag måste uppfylla de förutsättningar som anges i undantaget.

Återkallelse av gruppundantag

Konkurrensverket får med stöd av 18 § konkurrenslagen återkalla det undantag som gäller för ett avtal på grund av gruppundantagsförordningen för vertikala avtal inom motorfordonssektorn, om avtalet har följder som är oförenliga med 8 § i samma lag.

Kommissionen kan enligt artikel 7.1 i rådets förordning nr 19/65/EEG av den 2 mars 1965 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden¹³ förklara att dess gruppundantagsförordning för vertikala avtal inom motorfordonssektorn som omfattas av sistnämnda förordning ändå har vissa verkningar som är oförenliga med villkoren i artikel 81.3 i fördraget. Artikel 7.1 ersätts dock av en ny bestämmelse genom rådets nya tillämpningsförordning. I gruppundantaget för vertikala avtal inom motorfordonssektorn har kommissionen i dess artikel 6.1 erinrat om vad som framgår av artikel 7.1 förordning 19/65/EEG. Vidare har kommissionen i artikel 6.1 tillfört att det nämnda särskilt gäller om a) tillträde till den relevanta marknaden eller konkurrens på denna begränsas märkbart av den kumulativa effekten av parallella nät av liknande vertikala begränsningar som verkställs av konkurrerande leverantörer eller köpare, b) konkurrensen är begränsad på en marknad där en leverantör inte är utsatt för effektiv konkurrens från andra leverantörer, c) priser eller villkor för leverans av varor som omfattas av avtalet eller för motsvarande varor väsentligt skiljer sig åt mellan geografiska marknader, eller d) diskriminerande priser eller försäljningsvillkor tillämpas på en geografisk marknad.

Redan vid tillämpningen av 18 § konkurrenslagen i förening med 8 § samma lag enligt innehållet i dessa lagrum är det naturligt att fästa avseende vid förhållanden av det nyss angivna slaget. Därtill kommer, som berörts, att de materiella reglerna i 8 § konkurrenslagen har utformats med artikel 81.3 som förebild. Vidare finns den tidigare beskrivna kopplingen i lagens förarbeten till EG-rätten genom uttalandet att svensk

¹³ EGT 036, 6.3.1965, s. 533 (Celex 31965R0019).

rättspraxis bör kunna utvecklas med EG-rätten som grund. Det torde vid sådant förhållande få antas att de rättstillämpande instanserna vid prövningen enligt 18 § särskilt beaktar de av kommissionen i artikel 6.1 i gruppundantaget för vertikala avtal inom motorfordonssektorn beskrivna kriterierna.

Gruppundantagets giltighetstid

Gruppundantagen i EG avser alltid en bestämd period. EG:s gruppundantag för vertikala avtal inom motorfordonssektorn skall upphöra att gälla den 31 maj 2010. Även de svenska gruppundantagen har i regel begränsad giltighetstid för att det efter en viss tid skall kunna utvärderas om förutsättningarna för gruppundantagen fortfarande är för handen och vilka praktiska erfarenheter som gjorts. Det kommer att finnas skäl att göra en översyn av det svenska gruppundantaget i samband med att EG:s gruppundantag upphör att gälla. Det svenska gruppundantaget bör därför ges samma giltighetstid som EG:s, dvs. till utgången av maj 2010.

Övergångsbestämmelser

I artikel 10 i EG:s gruppundantagsförordning för vertikala avtal inom motorfordonssektorn anges att förbudet i artikel 81.1 inte skall tillämpas under perioden från och med den 1 oktober 2002 till och med den 30 september 2003 i fråga om avtal som redan gäller den 30 september 2002 och som inte uppfyller villkoren för undantag enligt den nya förordningen men som uppfyller villkoren i kommissionens förordning (EG) nr 1475/95. I den svenska förordningen bör ges regler som leder till samma resultat i fråga om utgången av övergångsperioden. Den svenska övergångstiden blir därmed nio månader i stället för ett år, som gäller enligt kommissionens förordning. I artikel 12 i EG:s gruppundantagsförordning anges att artikel 5.2 b förbudet mot s.k. lokaliseringsklausuler, skall börja tillämpas från och med den 1 oktober 2005. Motsvarande bör gälla enligt den svenska förordningen.

Övrigt

Gruppundantaget ger undantag endast från förbudet i 6 § konkurrenslagen mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag. Förbudet i 19 § samma lag mot missbruk av dominerande ställning är således tillämpligt även på sådana vertikala avtal som uppfyller förutsättningarna i detta gruppundantag.

KOMMISSIONENS FÖRORDNING (EG) nr 1400/2002

av den 31 juli 2002

om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden inom motorfordonssektorn

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen,

med beaktande av rådets förordning nr 19/65/EEG av den 2 mars 1965 om tillämpning av fördragets artikel 85.3 på vissa grupper av avtal och samordnade förfaranden⁽¹⁾, senast ändrad genom förordning (EG) nr 1215/1999⁽²⁾, särskilt artikel 1 i denna,

efter att ha offentliggjort ett utkast till denna förordning⁽³⁾,

efter samråd med Rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor, och

av följande skäl:

- (1) Erfarenheterna inom motorfordonssektorn avseende försäljning av nya motorfordon, reservdelar och efterservice gör det möjligt att fastställa grupper av vertikala avtal som normalt kan anses uppfylla de villkor som anges i artikel 81.3.
- (2) Dessa erfarenheter leder till slutsatsen att det inom denna sektor krävs strängare regler än de som anges i kommissionens förordning (EG) nr 2790/1999 av den 22 december 1999 om tillämpningen av artikel 81.3 i fördraget på grupper av vertikala avtal och samordnade förfaranden⁽⁴⁾.
- (3) Dessa strängare regler för gruppundantag ("undantaget") bör gälla vertikala avtal för inköp eller försäljning av nya motorfordon, vertikala avtal för inköp eller försäljning av reservdelar för motorfordon och vertikala avtal för inköp eller försäljning av reparations- och underhållstjänster för sådana fordon, om dessa avtal ingås mellan icke konkurrerande företag, mellan vissa konkurrenter eller av vissa sammanslutningar av detaljister eller reparatörer. Detta omfattar vertikala avtal som ingåtts mellan en återförsäljare som bedriver verksamhet på detaljhandelnivå eller en auktoriserad reparatör och en (under)återförsäljare eller reparatör. Denna förordning bör gälla dessa vertikala avtal också när de innehåller kompletterande bestämmelser om överlåtelse eller användning av immateriella rättigheter. Begreppet "vertikala avtal" bör definieras i enlighet därmed så att det omfattar både sådana avtal och motsvarande samordnade förfaranden.

- (4) Undantaget bör begränsas till att avse vertikala avtal som med tillräcklig säkerhet kan antas uppfylla villkoren i artikel 81.3.

- (5) Vertikala avtal som omfattas av de grupper som definieras i denna förordning kan öka den ekonomiska effektiviteten inom en produktions- eller distributionskedja genom att möjliggöra en bättre samordning mellan deltagande företagen. De kan särskilt leda till att parternas transaktions- och distributionskostnader sänks och att deras investerings- och försäljningsnivåer optimeras.

- (6) Sannolikheten för att sådana effektivitetsfrämjande effekter uppväger de konkurrenshämmande effekter som kan uppstå till följd av begränsningar i vertikala avtal beror på de berörda företagens marknadsinflytande och därför på i vilken utsträckning dessa företag möts av konkurrens från andra leverantörer av varor eller tjänster vilka av köparen betraktas som likvärdiga eller utbytbara med hänsyn till produkternas egenskaper, pris och tilltänkta användning.

- (7) Tröskelvärden som baseras sig på marknadsandelar bör fastställas för att avspeglar leverantörernas marknadsstyrka. Dessutom bör denna sektorspecifika förordning innehålla strängare regler än de som föreskrivs i förordning (EG) nr 2790/1999, särskilt för selektiv distribution. De tröskelvärden under vilka det kan antas att de företagen som garanteras av vertikala avtal uppväger deras begränsande effekter bör variera enligt kännetecknen för olika typer av vertikala avtal. Det kan därför antas att vertikala avtal generellt har sådana fördelar om leverantören i fråga har en marknadsandel på högst 30 % på marknaderna för försäljning av nya motorfordon eller på marknaderna för reservdelar, eller högst 40 % när selektiv selektiv distribution används vid försäljning av nya motorfordon. Beträffande efterservice kan det generellt antas att de vertikala avtal genom vilka leverantören fastställer kriterier för hur dess auktoriserade reparatörer skall tillhandahålla reparations- eller underhållstjänster för motorfordon av det märke som berörs, och förser dem med utrustning och utbildning för att kunna tillhandahålla sådana tjänster, har sådana fördelar när de berörda leverantörernas nät av auktoriserade reparatörer har en marknadsandel på högst 30 %. När det gäller vertikala avtal som innehåller exklusiva leveransskyldigheter är det dock köparens marknadsandel som är relevant för att fastställa de totala effekterna av sådana vertikala avtal på marknaden.

⁽¹⁾ EGT 36, 6.3.1965, s. 533/65.

⁽²⁾ EGT L 148, 15.6.1999, s. 1.

⁽³⁾ EGT C 67, 16.3.2002, s. 2.

⁽⁴⁾ EGT L 336, 29.12.1999, s. 21.

- (8) Över tröskelvärdet för dessa marknadsandelar kan det inte antas att vertikala avtal som omfattas av artikel 81.1 vanligtvis kommer att ge upphov till objektiva fördelar av sådan art och omfattning att de kan kompensera för de nackdelar de skapar för konkurrensen. Sådana fördelar kan dock förväntas vid kvalitativ selektiv distribution, oberoende av leverantörens marknadsandel.

För att hindra en leverantör från att säga upp ett avtal på grund av att en återförsäljare eller en reparatör visar prov på ett konkurrensfrämjande beteende, såsom aktiv eller passiv försäljning till utländska konsumenter, försäljning av olika fordonsmärken, flermärkesreparation eller reparation och underhåll som läggs ut på underleverantörer, skall orsakerna till uppsägningen, som måste vara objektiva och öppna, klart anges i skriftlig form i varje tillkännagivande om uppsägning. För att stärka återförsäljarnas och reparatörernas oberoende av leverantörerna bör det dessutom fastställas en minimitidsfrist för tillkännagivande om att inte förnya avtal som ingåtts för en begränsad tid och om uppsägning av avtal som ingåtts på obestämd tid.

- (10) För att främja marknadsintegration och ge återförsäljare eller auktoriserade reparatörer möjligheter till ytterligare affärsverksamhet måste återförsäljarna eller de auktoriserade reparatörerna ges möjlighet att köpa andra företag av samma slag som säljer eller reparerar samma fordonsmärken inom distributionssystemet. I detta avseende skall ett vertikalt avtal mellan en leverantör och en återförsäljare eller en auktoriserad reparatör ge den senare rätt att efter eget val överlåta alla sina rättigheter och skyldigheter till ett annat företag av samma slag som säljer eller reparerar samma fordonsmärken inom distributionssystemet.
- (11) För att främja en snabb lösning av tvister som uppstår mellan parterna i ett distributionsavtal och som annars kan hindra effektiv konkurrens, bör avtal omfattas av gruppundantaget bara om de ger varje part rätt att anlita en oberoende expert eller skiljedomare, särskilt vid tillkännagivande om uppsägning av avtalet.
- (12) Oberoende av de berörda företagens marknadsandelar omfattar inte denna förordning vertikala avtal som innehåller vissa typer av särskilt allvarliga konkurrensbegränsningar som i allmänhet märkbart begränsar konkurrensen även vid låga marknadsandelar och som inte är nödvändiga för att uppnå de positiva effekter som nämns ovan. Det gäller särskilt vertikala avtal som innehåller begränsningar såsom lägsta pris, fasta återförsäljningspriser och, med vissa undantag, begränsningar av det område inom vilket eller till vilka kunder en återförsäljare eller reparatör får sälja de varor eller tjänster som omfattas av avtalet. Sådana avtal bör inte omfattas av undantaget.
- (13) Det är nödvändigt att säkerställa att effektiv konkurrens på den gemensamma marknaden och mellan återförsäl-

jare som är lokaliserade i olika medlemsstater inte begränsas om en leverantör använder selektiv distribution på vissa marknader och andra former av distribution på andra marknader. Framför allt bör undantaget inte omfatta selektiva distributionsavtal som begränsar passiv försäljning till slutanvändare eller icke auktoriserade återförsäljare lokaliserade på marknader där exklusiva områden har tilldelats. Det bör inte heller omfatta selektiva distributionsavtal som begränsar passiv försäljning till kundgrupper som exklusivt tilldelats andra distributörer. Undantaget bör inte heller omfatta exklusiva distributionsavtal, om aktiv eller passiv försäljning till slutanvändare eller icke auktoriserade återförsäljare som är lokaliserade på marknader där selektiv distribution används är begränsad.

- (14) Varje återförsäljares rätt att passivt eller, om det är relevant, aktivt sälja nya motorfordon till slutanvändare bör omfatta rätten att sälja sådana fordon till slutanvändare som har gett en förmedlare eller ett ombud tillåtelse att för deras räkning köpa, ta emot leverans av, transportera eller laga ett nytt motorfordon.
- (15) Varje återförsäljares rätt att sälja nya motorfordon eller reservdelar eller varje auktoriserad reparatörs rätt att passivt eller, om det är relevant, aktivt sälja reparations- eller underhållstjänster till slutanvändare bör omfatta rätten att använda Internet eller hänvisningar till hemsidor på Internet.
- (16) Begränsningar som leverantören ålägger sina återförsäljares försäljning till slutanvändare i andra medlemsstater, till exempel om återförsäljarens ersättning eller inköpspriset görs beroende av fordonets bestämmelseort eller slutanvändarens hemvist, innebär en indirekt försäljningsbegränsning. Andra exempel på indirekt försäljningsbegränsning är leveranskvoter som baserar sig på ett annat försäljningsområde än den gemensamma marknaden, oavsett om dessa kombineras med försäljningsmål eller inte. Bonusssystem som baserar sig på fordonens bestämmelseort eller någon form av diskriminerande produktleveranser till återförsäljarna, antingen vid produktunderskott eller på något annat sätt är också liktydigt med en indirekt försäljningsbegränsning.
- (17) Vertikala avtal som inte ålägger de auktoriserade reparatörerna inom en leverantörs distributionssystem att uppfylla garantier samt utföra kostnadsfri service och arbete i samband med återkallelse av motorfordon avseende alla motorfordon av märket i fråga som sålts på den gemensamma marknaden är liktydiga med en indirekt försäljningsbegränsning och bör inte omfattas av undantaget. Denna skyldighet påverkar inte motorfordonsleverantörens rätt att ålägga en återförsäljare att försäkra sig om att garantierna uppfylls avseende de nya motorfordon denne har sålt och att kostnadsfri service

- och arbete i samband med återkallelse av fordon utförs, endera av återförsäljaren själv eller, vid underentreprenad, av de auktoriserade reparatörer till vilka dessa tjänster har lagts ut på underentreprenad. Konsumenterna bör i sådana fall därför kunna vända sig till återförsäljaren om de ovan nämnda skyldigheterna inte fullgjorts på vederbörligt sätt av den auktoriserade reparatör till vilken återförsäljaren lagt ut dessa tjänster på underentreprenad. För att återförsäljare av motorfordon skall ges möjlighet att sälja till slutanvändare på hela den gemensamma marknaden, bör undantaget bara omfatta distributionsavtal som kräver att reparatörerna inom leverantörens nät utför reparations- och underhållstjänster av de varor som omfattas av avtalet och motsvarande varor, oavsett var dessa varor har sålts på den gemensamma marknaden.
- (18) På marknader där selektiv distribution används bör undantaget gälla med avseende på ett förbud som hindrar en återförsäljare från att bedriva verksamhet från ytterligare ett etableringsställe där han är återförsäljare av andra fordon än personbilar eller lätta nyttofordon. Detta förbud bör dock inte omfattas av undantaget, om det begränsar en utvidgning av återförsäljarens verksamhet på det godkända etableringsstället genom att till exempel begränsa utveckling eller förvärv av den infrastruktur som krävs för att uppnå ökade försäljningsvolymerna, inklusive ökningarna genom försäljning på Internet.
- (19) Det vore olämpligt att undanta vertikala avtal som begränsar försäljningen av originalreservdelar eller reservdelar av motsvarande kvalitet från medlemmar i distributionssystemet till oberoende reparatörer som använder dem för att tillhandahålla reparations- eller underhållstjänster. Utan tillgång till sådana reservdelar skulle inte dessa oberoende reparatörer effektivt kunna konkurrera med auktoriserade reparatörer, eftersom de inte skulle kunna tillhandahålla konsumenterna den höga kvalitet på servicen som bidrar till att motorfordon fungerar säkert och tillförlitligt.
- (20) För att ge slutanvändarna rätt att köpa nya motorfordon som har samma specifikationer som motorfordon som säljs i någon annan medlemsstat av en återförsäljare som säljer motsvarande modeller och som är etablerad på den gemensamma marknaden, bör undantaget bara omfatta vertikala avtal som gör det möjligt för en återförsäljare att beställa, lagra och sälja alla sådana fordon som motsvarar en modell som omfattas av avtalsprogrammet. Diskriminerande eller objektivt orättvisa leveransvillkor, särskilt sådana som gäller leveranstider eller priser, som leverantören tillämpar för motsvarande fordon skall betraktas som en begränsning av återförsäljarens möjligheter att sälja sådana fordon.
- (21) Motorfordon är dyra och tekniskt komplexa rörliga varor som med regelbundna och oregelbundna intervall kräver reparation och underhåll. Det är dock inte nödvändigt för återförsäljare av nya motorfordon att också utföra reparation och underhåll. Leverantörernas och slutanvändarnas berättigade intressen kan tillgodoses helt om återförsäljaren lägger ut dessa arbeten på entreprenad, inklusive skyldigheten att uppfylla garantier, utföra kostnadsfri service och arbete i samband med återkallelse av fordon, till en reparatör eller ett antal reparatörer inom leverantörens distributionssystem. Tillgången till reparation- och underhållstjänster bör dock underlättas. En leverantör kan därför kräva att återförsäljare som har lagt ut reparations- och underhållstjänster till en eller flera auktoriserade reparatörer ger slutanvändarna namn och adress till reparationsverkstaden eller -verkstäderna i fråga. Om någon av dessa auktoriserade reparatörer inte är etablerad i närheten av försäljningsstället, kan leverantören också kräva att återförsäljaren under slutanvändarna om hur långt reparationsverkstaden eller verkstäderna i fråga ligger från försäljningsstället. En leverantör kan dock bara införa sådana skyldigheter om han också inför liknande skyldigheter för återförsäljare vars egna reparationsverkstäder inte ligger i samma lokaler som försäljningsstället.
- (22) Vidare är det inte nödvändigt att auktoriserade reparatörer också säljer nya motorfordon för att de nöjaktigt skall kunna tillhandahålla reparations- och underhållstjänster. Undantaget bör därför inte omfatta vertikala avtal som innehåller någon direkt eller indirekt skyldighet eller något incitament som leder till en sammankoppling av försäljning och serviceverksamhet eller som gör resultaten i en av dessa verksamheter beroende av den andra verksamhetens resultat. Det gäller särskilt när återförsäljare eller auktoriserade reparatörers ersättning vid köp eller försäljning av de varor eller tjänster som är nödvändiga för en verksamhet görs beroende av köp eller försäljning av varor eller tjänster med anknytning till den andra verksamheten, eller där alla sådana varor eller tjänster utan åtskillnad slås samman till ett enda ersättnings- eller rabattsystem.
- (23) För att säkerställa en effektiv konkurrens på marknaderna för reparation och underhåll och för att ge reparatörer möjlighet att erbjuda slutanvändarna konkurrerande reservdelar såsom originalreservdelar och reservdelar av motsvarande kvalitet, bör undantaget inte omfatta vertikala avtal som begränsar möjligheterna för auktoriserade reparatörer inom en fordonstillverkarens distributionssystem, oberoende reservdelåterförsäljare, oberoende reparatörer eller slutanvändare från att få reservdelar från tillverkaren av sådana reservdelar eller från en annan tillverkare som de själva valt. Detta påverkar inte reservdelstillverkarnas civilrättsliga ansvar.

- (24) För att auktoriserade och oberoende reparatörer och slutanvändare skall kunna identifiera en tillverkare av motorfordonskomponenter eller reservdelar och välja mellan konkurrerande reservdelar, bör undantaget vidare inte omfatta avtal genom vilka en tillverkare av motorfordon begränsar möjligheterna för en tillverkare av komponenter eller originalreservdelar att på dessa reservdelar effektivt och synligt placera sitt varumärke eller sin logotyp. För att vidare underlätta detta val samt försäljningen av reservdelar, som har tillverkats enligt fordonstillverkarens specifikationer och produktions- och kvalitetsnormer för produktion av komponenter och reservdelar, presumeras reservdelar vara originalreservdelar, om reservdelstillverkaren utfärdar ett intyg om att reservdelarna är av samma kvalitet som de komponenter som använts vid monteringen av ett motorfordon och som tillverkats enligt dessa specifikationer och normer. Andra reservdelar för vilka reservdelstillverkaren när som helst kan utfärda ett intyg som styrker att delarna i fråga motsvarar kvaliteten på de komponenter som använts vid monteringen av ett visst motorfordon, kan säljas som reservdelar av motsvarande kvalitet.

Undantaget bör inte omfatta vertikala avtal som begränsar auktoriserade reparatörers möjligheter att använda reservdelar av motsvarande kvalitet för reparation eller underhåll av ett motorfordon. Med beaktande av fordonstillverkarnas direkta avtalsreglerade inblandning i reparationer som omfattas av garanti, kostnadsfri service och återkallelse av fordon, bör undantaget omfatta avtal som innefattar en skyldighet för auktoriserade reparatörer att använda originalreservdelar som fordonstillverkaren levererar för dessa reparationer.

För att skydda den effektiva konkurrensen på marknaden för reparations- och underhållstjänster och för att förhindra utestängning av oberoende reparatörer, måste motorfordonstillverkarna ge alla intresserade oberoende operatörer fullständig tillgång till all teknisk information, felsökningsutrustning och annan utrustning, verktyg, inklusive all relevant programvara och utbildning som krävs för reparation och underhåll av motorfordon. De oberoende operatörer som måste ges sådan tillgång inkluderar särskilt oberoende reparatörer, tillverkare av utrustning eller verktyg för reparationer, utgivare av teknisk information, bilklubbar, operatörer som ger vägghjälp, operatörer som erbjuder kontroll- och provningstjänster och operatörer som erbjuder utbildning för reparatörer. Särskilt skall villkoren för tillgång inte göra åtskillnad mellan auktoriserade och oberoende operatörer. Tillgång skall ges på begäran utan onödigt dröjsmål och priset för upplysningarna bör inte hindra tillgång till dem genom att man inte tar hänsyn till i vilken utsträckning den oberoende operatören använder dem. En leverantör av motorfordon bör äläggas att ge oberoende operatörer tillgång till tekniska upplysningar om nya motorfordon samtidigt som sådan tillgång ges till leverantörens auktoriserade reparatörer och får inte

äläggas oberoende operatörer att köpa mer upplysningar än vad som krävs för att utföra arbetet i fråga. Leverantörerna bör äläggas att ge tillgång till de tekniska upplysningar som krävs för att omprogrammera den elektroniska utrustningen i ett motorfordon. Det är emellertid berättigat och korrekt att dessa inte ger tillgång till tekniska uppgifter som kan ge en tredje part möjlighet att kringgå eller oskadliggöra befintlig stöldsskyddsutrustning, att omkalibrera elektronisk utrustning eller att manipulera komponenter som till exempel begränsar motorfordonens hastighet, om inte stöldskyddet, omkalibreringen eller manipuleringen kan uppnås med andra, mindre begränsande medel. Immateriella rättigheter och rättigheter i samband med know-how, däribland sådana som har ett samband med ovan nämnda utrustning, måste dock utövas på ett sådant sätt att varje form av missbruk undviks.

- (27) För att säkerställa tillträde till och förebygga samverkan på de relevanta marknaderna och ge återförsäljarna möjlighet att sälja fordonsmärken från två eller flera tillverkare som inte är anknutna företag, har undantaget förenats med vissa specifika villkor. Därför bör undantaget inte gälla för konkurrensklausuler. Utan att det påverkar leverantörens möjligheter att kräva att återförsäljaren visar upp fordonen i märkesspecifika områden i utställningslokalen för att undvika förväxling mellan olika märken, bör förbud mot försäljning av konkurrerande fordonsmärken inte heller omfattas av undantaget. Detsamma gäller en skyldighet att ställa ut hela motorfordonssortimentet, om detta gör försäljningen eller utställningen av fordon som tillverkats av icke anknutna företag omöjlig eller oskäligt svår. Vidare betraktas en skyldighet att ha särskild försäljningspersonal för olika fordonsmärken som en indirekt konkurrensklausul och bör därför inte omfattas av undantaget, om inte återförsäljaren beslutar att ha särskild försäljningspersonal för olika fordonsmärken och leverantören betalar samtliga extra kostnader detta kan innebära.

- (28) För att säkerställa att reparatörer ges möjlighet att utföra reparationer eller underhåll på alla motorfordon, bör undantaget inte omfatta skyldigheter som begränsar motorfordonsreparatörers möjligheter att tillhandahålla reparations- eller underhållstjänster för fordonsmärken från konkurrerande leverantörer.

- (29) Dessutom krävs särskilda villkor för att från tillämpningsområdet för undantaget utesluta vissa begränsningar som ibland ålagts i samband med ett selektivt distributionssystem. Detta gäller särskilt skyldigheter som hindrar medlemmarna i ett selektivt distributionssystem från att sälja fordonsmärken från vissa konkurrerande leverantörer, vilket lätt kan leda till att vissa fordonsmärken utestängs. Ytterligare villkor krävs för att främja konkurrens inom varumärken och marknadsintegration på den gemensamma marknaden, för att skapa

möjligheter för de återförsäljare och auktoriserade reparatörer som önskar ta tillvara möjligheter till affärsverksamhet utanför sina etableringsställen och för att skapa förutsättningar som möjliggör en utveckling av återförsäljare av flera fordonsmärken. Undantag bör särskilt inte omfatta begränsningar av möjligheten att bedriva verksamhet i form av återförsäljning av personbilar och lätta nyttofordon eller i form av tillhandahållande av reparations- eller underhållstjänster från ett etableringsställe som inte godkännts. Leverantören får kräva ytterligare försäljnings- och leveransställen för personbilar och lätta nyttofordon eller reparationsverkstäder för att uppfylla de relevanta kvalitativa kriterier som är tillämpliga på liknande avsättningsställen som är belägna inom samma geografiska område.

- (30) Undantaget bör inte tillämpas på begränsningar som försämrar en återförsäljares möjligheter att sälja leasingtjänster för motorfordon.
- (31) Begränsningarna i fråga om marknadsandelar, det faktum att vissa vertikala avtal inte omfattas och de villkor som föreskrivs i denna förordning bör normalt säkerställa att de avtal på vilka undantaget är tillämpligt inte gör det möjligt för de deltagande företagen att sätta konkurrensen ur spel för en avsevärd del av varorna eller tjänsterna i fråga.
- (32) I särskilda fall där avtal som annars skulle omfattas av undantaget ändå har verkningar som är oförenliga med artikel 81.3, får kommissionen förklara att undantaget inte skall tillämpas. Detta kan särskilt inträffa när köparen har ett betydande marknadsinflytande på den relevanta marknad där han återförsäljer sina varor eller tillhandahåller sina tjänster eller där parallella nät av vertikala avtal har liknande verkningar som väsentligt begränsar tillträdet till en relevant marknad eller begränsar konkurrensen på denna marknad. Sådana kumulativa effekter kan exempelvis uppstå vid selektiv distribution. Om konkurrensen märkbart begränsas på en marknad på grund av närvaron av en leverantör med marknadsinflytande eller om priser och villkor för leverans till återförsäljare av motorfordon skiljer sig väsentligt mellan olika geografiska marknader, kan kommissionen också förklara att undantaget inte skall tillämpas. Den kan också förklara att undantaget inte skall tillämpas, om diskriminerande priser eller försäljningsvillkor eller orimligt stora tillägg, såsom tillägg för högerstyrda fordon, tillämpas för leverans av varor som motsvarar avtalsprogrammet.
- (33) Förordning nr 19/65/EEG ger myndigheterna i medlemsstaterna befogenhet att besluta att undantaget inte skall tillämpas på vertikala avtal som har verkningar som är

oförenliga med villkoren i artikel 81.3, om sådana verkningar är märkbara på deras territorium eller en del av detta, och om detta territorium har de särdrag som kännetecknar en avgränsad geografisk marknad. Utövandat av dessa nationella befogenheter att besluta att undantaget inte skall tillämpas bör inte hindra att gemenskapens konkurrensregler tillämpas enhetligt på hela den gemensamma marknaden eller att de åtgärder som vidtas för att genomföra dessa regler fungerar effektivt.

- (34) För att möjliggöra en bättre övervakning av parallella nät av vertikala avtal som har liknande begränsande effekter och som täcker mer än 50 % av en viss marknad, bör kommissionen tillåtas förklara att undantaget inte skall tillämpas på vertikala avtal som innehåller specifika begränsningar med avseende på den berörda marknaden varigenom artikel 81.1 återigen blir fullt tillämplig på sådana avtal.
- (35) Undantaget bör beviljas utan att det påverkar tillämpningen av bestämmelserna i artikel 82 i fördraget om ett företags missbruk av en dominerande ställning.
- (36) Kommissionens förordning (EG) nr 1475/95 av den 28 juni 1995 om tillämpning av förordnats artikel 85.3 på vissa grupper försäljnings- och serviceavtal för motorfordon⁽¹⁾ gäller till och med den 30 september 2002. För att alla operatörer skall ges möjlighet att anpassa vertikala avtal som är förenliga med den förordningen och som fortfarande gäller när undantaget enligt den förordningen upphör att gälla, är det lämpligt att sådana avtal fram till den 1 oktober 2003 omfattas av en övergångsperiod under vilken de med stöd av denna förordning bör undantas från förbudet i artikel 81.1.
- (37) För att alla operatörer inom ett kvantitativt sel distributionssystem för nya personbilar och lätta nyttofordon skall kunna anpassa sin affärsstrategi till att undantaget inte tillämpas på lokaliseringssklausuler, är det lämpligt att föreskriva att villkoret i artikel 5.2 b skall träda i kraft den 1 oktober 2005.
- (38) Kommissionen bör regelbundet övervaka hur denna förordning verkar, särskilt vad gäller dess effekter på konkurrensen inom detaljhandeln för motorfordon och inom efterservice på den gemensamma marknaden eller relevanta delar av denna. Detta bör även omfatta övervakning av effekterna av denna förordning på strukturen och koncentrationsnivån av distributionen av motorfordon liksom av de effekter på konkurrensen som är en följd därav. Kommissionen bör även utvärdera hur denna förordning verkar och publicera en rapport senast den 31 maj 2008.

⁽¹⁾ EGT L 145, 29.6.1995, s. 25.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Definitioner

I denna förordning används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) *konkurrerande företag*: faktiska eller potentiella leverantörer på samma produktmarknad; produktmarknaden omfattar varor eller tjänster som med hänsyn till sina egenskaper, pris och tilltänkta användning av köparen betraktas som likvärdiga med eller utbytbara med de varor eller tjänster som omfattas av avtalet.
- b) *konkurrensklausul*: varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder köparen att inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja varor eller tjänster som konkurrerar med de varor eller tjänster som omfattas av avtalet, eller varje direkt eller indirekt skyldighet för köparen att av leverantören eller från något annat företag som leverantören utsett, göra mer än 30 % av sina totala inköp av de varor som omfattas av avtalet, motsvarande varor eller tjänster och av varor eller tjänster som på den relevanta marknaden är utbytbara med dessa, beräknat på grundval av värdet av köparens inköp under det föregående kalenderåret. En skyldighet för återförsäljaren att sälja motorfordon från andra leverantörer i separata områden av utställningslokalen för att undvika förväxling mellan fordonsmärkena utgör ingen konkurrensklausul enligt denna förordning. En skyldighet för återförsäljaren att ha särskild försäljningspersonal för olika motorfordonsmärken utgör en konkurrensklausul enligt denna förordning, om inte återförsäljaren beslutar att ha särskild försäljningspersonal för olika fordonsmärken och leverantören betalar samtliga extra kostnader detta innebär.
- c) *vertikala avtal*: avtal eller samordnade förfaranden som ingås mellan två eller flera företag som vart och ett, enligt avtalet, är verksamt i olika led i produktions- eller distributionskedjan.
- d) *vertikala begränsningar*: konkurrensbegränsningar som omfattas av artikel 81.1 i fördraget, om sådana begränsningar ingår i ett vertikalt avtal.
- e) *exklusiv leveransskyldighet*: varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder leverantören att sälja de varor eller tjänster som omfattas av avtalet till endast en köpare inom den gemensamma marknaden för en särskild användning eller för återförsäljning.
- f) *selektivt distributionssystem*: ett distributionssystem där leverantören åtar sig att, antingen direkt eller indirekt, sälja de varor eller tjänster som omfattas av avtalet endast till återförsäljare eller reparatörer som valts ut på grundval av särskilda kriterier och där dessa återförsäljare eller reparatörer åtar sig att inte sälja dessa varor eller tjänster till icke auktoriserade återförsäljare eller oberoende reparatörer, utan att detta påverkar möjligheten att sälja reservdelar till oberoende reparatörer eller skyldigheten att tillhandahålla oberoende operatörer all teknisk information, felsökningsapparat, verktyg och utbildning som krävs för reparation och underhåll av motorfordon eller för genomförande av åtgärder till skydd för miljön.
- g) *kvantitativt selektivt distributionssystem*: ett selektivt distributionssystem där leverantören använder kriterier för att välja ut återförsäljare eller reparatörer som direkt begränsar deras antal.
- h) *kvalitativt selektivt distributionssystem*: ett selektivt distributionssystem där leverantören använder kriterier för att välja ut återförsäljare eller reparatörer som endast är kvalitativa, som är nödvändiga på grund av att de varor eller tjänster som omfattas av avtalet är av ett visst slag, som gäller lika för alla återförsäljare eller reparatörer som ansöker om att få ansluta sig till distributionssystemet, som inte tillämpas på ett diskriminerande sätt och som inte direkt begränsar antalet återförsäljare eller reparatörer.
- i) *immateriella rättigheter*: omfattar rättigheter som åtnjuter industriellt rättsskydd, upphovsrätt och besläktade rättigheter.
- j) *know-how*: en viss mängd icke patenterad praktisk information som är ett resultat av leverantörens erfarenhet och tester och som är hemlig, väsentlig och identifierad; i detta sammanhang innebär "hemlig" att ifrågavarande know-how i sin helhet eller beträffande den exakta utformningen och sammansättningen av dess delar inte är allmänt känd eller lättillgänglig; "väsentlig" innebär att ifrågavarande know-how omfattar information som är oundgänglig för köparen när det gäller användning, försäljning eller vidareförsäljning av de varor eller tjänster som omfattas av avtalet; "identifierad" innebär att ifrågavarande know-how skall vara beskriven på ett tillräckligt omfattande sätt, för att det skall vara möjligt att kontrollera att den uppfyller kriterierna om hemlighet och väsentlighet.
- k) *köpare*: omfattar ett företag som, antingen i egenskap av återförsäljare eller reparatör, säljer varor eller tjänster för ett annat företags räkning.
- l) *auktoriserad reparatör*: den som tillhandahåller reparations- och underhållstjänster för motorfordon och är verksam inom det distributionssystem som en leverantör av motorfordon har inrättat.
- m) *oberoende reparatör*: den som tillhandahåller reparations- och underhållstjänster för motorfordon, men som inte är verksam inom det distributionssystem som inrättats av leverantören av de motorfordon för vilka den oberoende reparatören tillhandahåller reparationer eller underhåll. En auktoriserad reparatör inom en viss leverantörs distributionssystem skall anses vara en oberoende reparatör enligt denna förordning, i den mån som han tillhandahåller reparations- eller underhållstjänster för motorfordon beträffande vilka han inte ingår i den ifrågavarande leverantörens distributionssystem.
- n) *motorfordon*: ett självgående fordon försett med tre eller flera hjul avsett att användas på allmänna vägar.
- o) *personbil*: ett motorfordon avsett för persontransporter med högst åtta sittplatser utöver förarplatsen.

- p) *lätt nyttofordon*: ett motorfordon avsett för transport av varor eller passagerare med en totalmassa på högst 3,5 ton; om ett visst lätt nyttofordon också säljs i ett utförande med en totalmassa på över 3,5 ton, anses alla utföranden av det fordonet som lätta nyttofordon.
- q) *avtalsprogrammet*: alla de olika modeller av motorfordon som återförsäljaren kan köpa av leverantören.
- r) *motorfordon som motsvarar en modell som omfattas av avtalsprogrammet*: ett fordon som omfattas av ett distributionsavtal med ett annat företag inom det distributionssystem som inrättats av tillverkaren eller med dennes samtycke och som
- serietillverkas eller seriemonteras av tillverkaren, och
 - har samma karosseriform, kardanaxel, chassi och motortyp som ett fordon som omfattas av avtalsprogrammet.
- s) *reservdelar*: varor som skall monteras i eller på ett motorfordon för att ersätta komponenter i det fordonet, däribland smörjmedel som är nödvändiga för nyttjande av ett motorfordon, utom bränsle.
- t) *originalreservdelar*: reservdelar som är av samma kvalitet som de komponenter som används vid monteringen av ett motorfordon och som tillverkas enligt de specifikationer och produktionsnormer som fordonstillverkaren tillhandahåller för tillverkning av komponenter eller reservdelar för motorfordonet i fråga. Detta omfattar reservdelar som tillverkas på samma produktionslinje som dessa komponenter. Om inte motsatsen bevisas presumeras det att delar utgör originalreservdelar, om tillverkaren intygar att delarna motsvarar kvaliteten på de komponenter som använts vid monteringen av fordonet i fråga och har tillverkats enligt fordonstillverkarens specifikationer och produktionsnormer.
- u) *reservdelar av motsvarande kvalitet*: uteslutande reservdelar som tillverkas av ett företag som när som helst kan intyga att delarna i fråga motsvarar kvaliteten på de komponenter som används eller använts vid monteringen av motorfordonen i fråga.
- v) *företag inom distributionssystemet*: tillverkaren samt företag som av tillverkaren eller med tillverkarens samtycke anförträtt återförsäljning eller reparation eller underhåll av varor som omfattas av avtalet eller motsvarande varor.
- w) *slutanvändare*: omfattar leasingföretag om inte de leasingavtal som används medger en överföring av äganderätten eller en rätt till köp av fordonet innan avtalet löper ut.

2. Begreppen företag, leverantör, köpare, återförsäljare och reparatör skall även omfatta deras respektive anknutna företag.

Med *anknutna företag* avses

- a) företag i vilka en avtalspart direkt eller indirekt
- i) har rätt att utöva mer än hälften av rösträttigheterna, eller
 - ii) har rätt att utse mer än hälften av ledamöterna i styrelsen, direktionen eller organ som rättsligt företräder företagen, eller
 - iii) har rätt att leda företagets verksamhet,
- b) företag som direkt eller indirekt gentemot en avtalspart har de rättigheter eller befogenheter som anges i a,
- c) företag i vilka ett företag som avses i b direkt eller indirekt har de rättigheter eller befogenheter som anges i a,
- d) företag i vilka en avtalspart tillsammans med ett eller flera av de företag som anges i a, b eller c, eller i vilka två eller flera av dessa företag gemensamt har de rättigheter eller befogenheter som anges i a,
- e) företag i vilka de rättigheter eller befogenheter som anges i a gemensamt utövas av
- i) avtalsparter eller dessas respektive anknutna företag som anges i a-d, eller
 - ii) en eller flera avtalsparter eller en eller flera av dessas anknutna företag som anges i a-d, samt en eller flera tredje män.

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Enligt artikel 81.3 i fördraget och om inte något annat följer av denna förordning förklaras bestämmelserna i artikel 81.1 icke tillämpliga på vertikala avtal, om de avser villkor för parternas inköp, försäljning eller återförsäljning av motorfordon, reservdelar för motorfordon eller reparation och underhållstjänster för motorfordon.

Första stycket skall gälla i den mån som dessa vertikala avtal innehåller vertikala begränsningar.

Med "undantaget" avses i denna förordning det undantag som fastställs i denna punkt.

2. Undantaget skall också gälla följande grupper av vertikala avtal:

- a) Vertikala avtal som ingås mellan en sammanslutning av företag och dess medlemmar, eller mellan en sådan sammanslutning och dess leverantörer, endast om alla medlemmar är återförsäljare av motorfordon eller reservdelar för motorfordon eller reparatörer, och om ingen enskild medlem i sammanslutningen, tillsammans med dess anknutna företag, har en sammanlagd årsomsättning som överstiger 50

miljoner euro; vertikala avtal som ingås av sådana sammanslutningar skall omfattas av denna förordning utan att det påverkar tillämpningen av artikel 81 i fråga om horisontella avtal som ingåtts mellan medlemmarna i sammanslutningen eller med avseende på beslut fattade av sammanslutningen.

- b) Vertikala avtal som innehåller bestämmelser som rör överlåtelse till köparen av immateriella rättigheter eller köparens användning av dessa, under förutsättning att dessa bestämmelser inte utgör det primära syftet med sådana avtal och har direkt avseende på användning, försäljning eller återförsäljning av varor eller tjänster av köparen eller dennes kunder. Undantaget skall tillämpas under förutsättning att dessa bestämmelser inte innehåller konkurrensbegränsningar som avser de varor eller tjänster som omfattas av avtalet, som har samma syfte eller verkningar som vertikala begränsningar som inte är undantagna enligt denna förordning.

3. Undantaget skall inte tillämpas på vertikala avtal som ingås mellan konkurrerande företag.

Det skall dock tillämpas när konkurrerande företag ingår ett icke-ömsesidigt vertikalt avtal och

- a) köparen har en sammanlagd årsomsättning som inte överstiger 100 miljoner euro,
- b) leverantören är tillverkare och återförsäljare av varor, medan köparen är en återförsäljare som inte tillverkar varor som konkurrerar med de varor som omfattas av avtalet, eller
- c) leverantören tillhandahåller tjänster i flera handelsled, medan köparen inte tillhandahåller konkurrerande tjänster i det handelsled där han köper de tjänster som omfattas av avtalet.

Artikel 3

Allmänna villkor

1. Om inte något annat följer av punkterna 2, 3, 4, 5, 6 och 7 skall undantaget tillämpas på villkor att leverantörens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknad på vilken denne säljer nya motorfordon eller reservdelar till motorfordon eller tillhandahåller reparations- och underhållstjänster.

rör att undantaget skall tillämpas skall dock tröskelvärdet för marknadsandelar vara 40 % för avtal om inrättande av kvantitativa selektiva distributionssystem för försäljning av nya motorfordon.

Dessa tröskelvärden skall inte tillämpas på avtal om inrättande av kvalitativa selektiva distributionssystem.

2. I fråga om vertikala avtal som innehåller exklusiva leveransskyldigheter skall undantaget tillämpas på villkor att köparens marknadsandel inte överstiger 30 % av den relevanta marknad på vilken denne köper de varor eller tjänster som omfattas av avtalet.

3. Undantaget skall gälla på villkor att det i det vertikala avtal som ingås med en återförsäljare eller en reparatör anges att leverantören samtycker till att överföra de rättigheter och skyldigheter som följer av det vertikala avtalet till en annan återförsäljare eller reparatör inom distributionssystemet och som den tidigare återförsäljaren eller reparatören valt.

4. Undantaget skall gälla på villkor att det i det vertikala avtal som ingås med en återförsäljare eller en reparatör anges att en leverantör som önskar tillkännage en uppsägning av ett avtal skall göra detta skriftligt och närmare ange skälen för uppsägningen, vilka skall vara objektiva och öppna, för att förhindra att en leverantör säger upp ett vertikalt avtal med en återförsäljare eller reparatör på grund av praxis som kanske inte begränsas av denna förordning.

5. Undantaget skall gälla på villkor att det i det vertikala avtal som leverantören av nya motorfordon ingår med en återförsäljare eller en auktoriserad reparatör anges

- a) att avtalet ingås för en period på minst fem år; i detta fall skall varje part åta sig att minst sex månader i förväg underrätta den andra parten om sin avsikt att inte förnya avtalet, eller

- b) att avtalet ingås på obestämd tid; i detta fall skall den normala tidsfristen för att tillkännage en vanlig uppsägning av avtalet vara minst två år för båda parter; denna tidsfrist skall förkortas till minst ett år om

- i) leverantören genom lagstiftning eller särskilt avtal är skyldig att betala en lämplig ersättning vid avtalets upphörande, eller
- ii) leverantören säger upp avtalet om det är nödvändigt att organisera om hela eller en väsentlig del av nätet.

6. Undantaget skall gälla på villkor att det vertikala avtalet ger varje part rätt att hänskjuta tvister om uppfyllandet av deras avtalsenliga skyldigheter till en oberoende expert eller skiljedomare. Sådana tvister kan bland annat gälla

- a) leveransskyldigheter,
- b) fastställande eller uppnående av försäljningsmål,
- c) införande av krav på lagerhållning,
- d) uppfyllandet av en skyldighet att tillhandahålla eller använda demonstrationsfordon,
- e) villkor för försäljning av olika märken,
- f) frågan om huruvida förbudet att bedriva verksamhet från ett icke godkänt etableringsställe begränsar möjligheterna för återförsäljaren av andra motorfordon än personbilar eller lätta nyttofordon att utvidga sin verksamhet, eller
- g) frågan om huruvida uppsägningen av ett avtal motiveras av de skäl som anges i uppsägningen.

Den rättighet som avses i första meningen skall inte påverka varje parts rätt att vända sig till en nationell domstol.

7. För de ändamål som avses i denna artikel skall den marknadsandel som innehas av de företag som avses i artikel 1.2 e fördelas lika mellan vart och ett av de företag som har de rättigheter eller befogenheter som anges i artikel 1.2 a.

Artikel 4

Särskilt allvarliga begränsningar

(Särskilt allvarliga begränsningar avseende försäljning av nya motorfordon, reparations- och underhållstjänster eller reservdelar)

1. Undantaget skall inte tillämpas på vertikala avtal som direkt eller indirekt, ensamt eller i förening med andra faktorer som parterna kontrollerar, har följande syfte:

a) Begränsningar av återförsäljarens eller reparatörens möjligheter att bestämma försäljningspriset, utan att detta påverkar leverantörens möjlighet att fastställa ett högsta försäljningspris eller ett rekommenderat försäljningspris, under förutsättning att dessa inte som en följd av påtryckningar eller incitament från någon av parterna får karaktären av ett fast eller lägsta försäljningspris.

b) Begränsningar av det område inom vilket, eller av de kunder till vilka återförsäljaren eller reparatören får sälja de varor eller tjänster som omfattas av avtalet; undantaget skall dock tillämpas på:

i) begränsningar av aktiv försäljning inom det exklusiva området eller till en exklusiv kundgrupp som reserverats för leverantören eller som leverantören tilldelat en annan återförsäljare eller reparatör, om en sådan begränsning inte begränsar återförsäljarens eller reparatörens kunders försäljning,

ii) begränsningar av återförsäljarens försäljning till slutanvändare, om återförsäljaren bedriver verksamhet på grossistnivå,

iii) begränsningar av försäljningen av nya motorfordon och reservdelar till icke auktoriserade återförsäljare av medlemmarna i ett selektivt distributionssystem på de marknader där selektiv distribution tillämpas, om inte något annat anges i punkt i,

iv) begränsningar av köparens möjligheter att sälja komponenter som levereras i syfte att införas, till kunder som skulle använda dem för att tillverka samma slags varor som de som är producerade av leverantören.

c) Begränsningar av korsvisa leveranser mellan återförsäljare eller reparatörer inom ett selektivt distributionssystem, inklusive mellan återförsäljare eller reparatörer som bedriver verksamhet i olika handelsled.

d) Begränsningar för medlemmar inom ett selektivt distributionssystem, som bedriver verksamhet i detaljhandelsledet på marknader där selektiv distribution används, att aktivt eller passivt sälja nya personbilar eller lätta nyttofordon, reservdelar till alla motorfordon eller reparations- och underhållstjänster för alla motorfordon till slutanvändare. Undantaget skall tillämpas på avtal som innehåller ett förbud för en medlem inom ett selektivt distributionssystem att bedriva verksamhet från ett icke godkänt etableringsställe. Tillämp-

ningen av undantaget på ett sådant förbud skall dock bara gälla om inget annat följer av artikel 5.2 b.

e) Begränsningar för medlemmar inom ett selektivt distributionssystem som bedriver verksamhet i detaljhandelsledet på marknader där selektiv distribution används att aktivt eller passivt sälja andra nya motorfordon än personbilar eller lätta nyttofordon till slutanvändare, utan att detta påverkar leverantörens möjlighet att förbjuda en medlem inom det systemet att bedriva verksamhet från ett icke godkänt etableringsställe.

(Särskilt allvarliga begränsningar som bara avser försäljning av nya motorfordon)

f) Begränsningar av återförsäljarens möjligheter att sälja motorfordon som motsvarar en modell som omfattas av dennes avtalsprogram.

g) Begränsningar av återförsäljarens möjligheter att ingå underentreprenörsavtal för reparations- och underhållstjänster med auktoriserade reparatörer, utan att detta påverkar leverantörens möjligheter att kräva att återförsäljaren, innan försäljningsavtalet ingås, ger slutanvändarna namn och adress på den auktoriserade reparatören eller reparatörerna i fråga och att, om någon av dessa auktoriserade reparatörer inte befinner sig i närheten av försäljningsstället, också underrätta slutanvändarna om hur långt försäljningsstället ligger ifrån reparationsverkstaden eller -verkstäderna i fråga; sådana skyldigheter kan dock bara införas under förutsättning att liknande skyldigheter åläggs återförsäljare vars verkstad inte ligger i samma lokal som försäljningsstället.

(Särskilt allvarliga begränsningar som bara avser försäljning av reparations- och underhållstjänster och reservdelar)

h) Begränsningar av den auktoriserade reparatörens möjligheter att begränsa sin verksamhet till reparations- och underhållstjänster samt återförsäljning av reservdelar.

i) Begränsningar av försäljningen av reservdelar för fordon av medlemmar inom ett selektivt distributionssystem till oberoende reparatörer som använder dessa delar för reparation och underhåll av motorfordon.

j) Begränsningar som avtalats mellan en leverantör av originalreservdelar eller reservdelar av motsvarande kvalitet, reparationsverktyg eller felsökningsutrustning eller annan utrustning och en tillverkare av motorfordon, som begränsar leverantörens möjligheter att sälja dessa varor eller tjänster till auktoriserade eller oberoende återförsäljare eller till auktoriserade eller oberoende reparatörer eller slutanvändare.

k) Begränsningar av en återförsäljare eller auktoriserad reparatörs möjligheter att få originalreservdelar eller reservdelar av motsvarande kvalitet från en valfri tredje part och att använda dem för reparation eller underhåll av motorfordon, utan att detta påverkar möjligheten för en leverantör av nya motorfordon att kräva att originalreservdelar som denne levererat används vid reparationer som omfattas av garanti, kostnadsfri service och arbete i samband med återkallelse av fordon.

j) Begränsningar som avtalats mellan en tillverkare av motorfordon som använder komponenter i den första monteringen av motorfordon och leverantören av sådana komponenter som begränsar den senares möjligheter att effektivt och väl synligt placera sitt varumärke eller sin logotyp på de levererade komponenterna eller reservdelarna.

2. Undantaget skall inte gälla om leverantören av motorfordon vägrar att ge oberoende operatörer tillgång till teknisk information, felsökningsutrustning och annan utrustning, verktyg, inklusive all relevant programvara eller utbildning som krävs vid reparation och underhåll av dessa motorfordon eller vid genomförandet av åtgärder för att skydda miljön.

Sådan tillgång skall särskilt omfatta obegränsad användning av motorfordons elektroniska kontroll- och felsökningssystem, dessa system programmeras i enlighet med leverantörens standardiserade förfaranden, reparations- och utbildningsinstruktioner och de upplysningar som krävs för att använda verktyg och utrustning för felsökning och service.

Tillgång skall ges till oberoende operatörer på ett icke-diskriminerande, snabbt och proportionellt sätt och upplysningarna skall lämnas i en användbar form. Om den relevanta posten omfattas av en immateriell rättighet eller utgör know-how, får tillgång inte vägras på ett otillåtet sätt.

I denna punkt avses med "oberoende operatör" företag som direkt eller indirekt är inblandade i reparation och underhåll av motorfordon, särskilt oberoende reparatörer, tillverkare av utrustning eller verktyg för reparationer, oberoende återförsäljare av reservdelar, utgivare av teknisk information, bilklubbar, operatörer som ger hjälp på vägar, operatörer som erbjuder kontroll och provningstjänster och operatörer som erbjuder utbildning för reparatörer.

Artikel 5

Särskilda villkor

1. I fråga om försäljning av nya motorfordon, reparations- och underhållstjänster eller reservdelar skall undantaget inte mpa på följande skyldigheter i vertikala avtal:

a) Varje direkt eller indirekt konkurrensklausul.

b) Varje direkt eller indirekt skyldighet som begränsar möjligheterna för en auktoriserad reparatör att tillhandahålla reparations- och underhållstjänster för fordon från konkurrerande leverantörer.

c) Varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder medlemmarna inom ett distributionssystem att inte sälja motorfordon eller reservdelar från särskilda konkurrerande leverantörer eller att inte tillhandahålla reparations- och underhållstjänster för motorfordon från särskilda konkurrerande leverantörer.

d) Varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder återförsäljaren eller den auktoriserade reparatören att, efter det att avtalet löpt ut, inte tillverka, köpa, sälja eller återförsälja motorfordon eller att inte tillhandahålla reparations- eller underhållstjänster.

2. I fråga om försäljning av nya motorfordon skall undantaget inte tillämpas på följande skyldigheter i vertikala avtal:

a) Varje direkt eller indirekt skyldighet som föranleder detaljisten att inte sälja leasingtjänster som avser varor som omfattas av avtalet eller motsvarande varor.

b) Varje direkt eller indirekt skyldighet som åläggs någon återförsäljare av personbilar eller låna kommersiella fordon inom ett selektivt distributionssystem, som begränsar dennes möjligheter att etablera ytterligare försäljnings- eller leveransställen på andra platser inom den gemensamma marknaden där selektiv distribution tillämpas.

3. I fråga om reparations- och underhållstjänster eller försäljning av reservdelar skall undantaget inte tillämpas på direkta eller indirekta skyldigheter avseende en auktoriserad reparatörs etableringsställe där selektiv distribution används.

Artikel 6

Förklaring att förordningen inte skall tillämpas

1. Kommissionen får enligt artikel 7.1 i förordning nr 19/65/EEG förklara att den här förordningen inte skall tillämpas, om den i ett visst fall finner att vertikala avtal som omfattas av denna förordning ändå har verkningar som är oförenliga med de villkor som anges i artikel 81.3 i fördraget, och särskilt om

a) tillträde till den relevanta marknaden eller konkurrens på denna begränsas märkbart av den kumulativa effekten av parallella nät av liknande vertikala begränsningar som verkställs av konkurrerande leverantörer eller köpare,

b) konkurrensen är begränsad på en marknad där en leverantör inte är utsatt för effektiv konkurrens från andra leverantörer,

c) priser eller villkor för leverans av varor som omfattas av avtalet eller för motsvarande varor väsentligt skiljer sig åt mellan geografiska marknader, eller

d) diskriminerande priser eller försäljningsvillkor tillämpas på en geografisk marknad.

2. Om vertikala avtal som omfattas av undantaget i ett visst fall har verkningar som är oförenliga med de villkor som anges i artikel 81.3 i fördraget på hela, eller en del av en medlemsstats territorium som har alla de särdrag som kännetecknar en avgränsad geografisk marknad, får den behöriga myndigheten i denna medlemsstat, vad avser detta territorium, förklara att denna förordning inte skall tillämpas, under samma förutsättningar som de som anges i punkt 1.

Artikel 7

Icke-tillämpning av förordningen

1. Om parallella nät av liknande vertikala begränsningar omfattar mer än 50 % av en relevant marknad, kan kommissionen enligt artikel 1 a i förordning nr 19/65/EEG genom förordning förklara att den här förordningen inte skall tillämpas på vertikala avtal som innehåller särskilda begränsningar avseende den marknaden.
2. En förordning enligt punkt 1 får inte börja tillämpas tidigare än ett år efter det att den har antagits.

Artikel 8

Beräkning av marknadsandelar

1. De marknadsandelar som anges i denna förordning skall beräknas

- a) för återförsäljning av nya motorfordon på grundval av försäljningsvolymen för de varor som omfattas av avtalet och motsvarande varor som säljs av leverantören, tillsammans med alla andra varor som säljs av leverantören och som på grund av sina egenskaper, pris och tilltänkta användning av köparen betraktas som likvärdiga eller utbytbara.
- b) för återförsäljning av reservdelar på grundval av värdet av de varor som omfattas av avtalet och andra varor som säljs av leverantören, tillsammans med alla andra varor som säljs av leverantören och som på grund av sina egenskaper, pris och tilltänkta användning av köparen betraktas som likvärdiga eller utbytbara.
- c) för tillhandahållande av reparations- och underhållstjänster på grundval av värdet av de tjänster som omfattas av avtalet som säljs av medlemmarna i leverantörens distributionsnät, tillsammans med alla andra tjänster som säljs av dessa medlemmar och som på grund av sina egenskaper, pris och tilltänkta användning av köparen betraktas som likvärdiga eller utbytbara.

Om de volymuppgifter som krävs för dessa beräkningar inte finns tillgängliga, kan uppgifter om värden användas, eller omvänt. Om sådan information inte finns tillgänglig, kan uppskattningar som grundas på annan tillförlitlig marknadsinformation användas. Vid tillämpning av artikel 3.2 skall inköpsvolymen respektive inköpsvärdet på marknaden eller uppskattningar av detta värde användas för att beräkna marknadsandelen.

2. Vid tillämpningen av de tröskelvärden för marknadsandelar på 30 % respektive 40 % som anges i denna förordning skall följande regler gälla:

- a) Marknadsandelen skall beräknas på grundval av uppgifter som avser det föregående kalenderåret.
- b) Marknadsandelen skall omfatta varor och tjänster som levererats till integrerade distributörer för återförsäljning.
- c) Om marknadsandelen från början inte överstiger 30 % respektive 40 % men senare överskrider denna nivå utan att överstiga 35 % respektive 45 %, skall undantaget fortsätta att tillämpas under en period av två på varandra följande kalenderår efter det år då tröskelvärdet för marknadsandelen på 30 % respektive 40 % först överskreds.
- d) Om marknadsandelen från början inte överstiger 30 % respektive 40 % men senare överskrider 35 % respektive 45 %, skall undantaget fortsätta att tillämpas under ett kalenderår efter det år då nivån på 30 % respektive 40 % först överskreds.
- e) Fördelarna i c och d får inte kombineras så att en period på två kalenderår överskrids.

Artikel 9

Beräkning av omsättningen

1. Vid beräkningen av den sammanlagda årsomsättningen enligt artikel 2.2 a respektive 2.3 a, skall den omsättning som den berörda avtalsparten i det vertikala avtalet och anknutna företag uppnått under det föregående räkenskapsåret avseende alla varor och tjänster, exklusive alla skatter och andra avgifter, läggas samman. Därvid skall bortses från försäljning i parten i det vertikala avtalet och företag med anknytning till denne eller mellan de anknutna företagen.

2. Undantaget skall fortsätta att tillämpas om tröskelvärdet för den sammanlagda årsomsättningen under en period av två på varandra följande räkenskapsår överskrids med högst 10 %.

Artikel 10

Övergångsperiod

Förbudet enligt artikel 81.1 skall inte gälla under perioden från och med den 1 oktober 2002 till och med den 30 september 2003 i fråga om avtal som redan gäller den 30 september 2002 och som inte uppfyller de villkor för undantag som anges i denna förordning men som uppfyller de villkor för undantag som anges i förordning (EG) nr 1475/95.

*Artikel 11***Övervakning och utvärderingsrapport**

1. Kommissionen skall regelbundet övervaka hur denna förordning verkar, särskilt vad gäller dess effekter på
 - a) konkurrensen inom detaljhandeln för motorfordon och inom efterservice på den gemensamma marknaden eller relevanta delar av denna,
 - b) strukturen och koncentrationsnivån av distributionen av motorfordon och de effekter på konkurrensen som är en följd därav.

2. Kommissionen skall utarbета en rapport om denna förordning senast den 31 maj 2008 med särskild hänsyn till villkoren i artikel 81.3.

*Artikel 12***Ikraftträdande och upphörande**

1. Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2002.
2. Artikel 5.2 b skall tillämpas från och med den 1 oktober 2005.
3. Denna förordning skall upphöra att gälla den 31 maj 2010.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 31 juli 2002.

På kommissionens vägnar

Mario MONTI

Ledamot av kommissionen